

SEANCES DU MARDI 6 DECEMBRE 1988
VERGADERINGEN VAN DINSDAG 6 DECEMBER 1988

ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERING

SEANCE DU MATIN
OCHTENDVERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 584.

PROJET DE LOI (Discussion):

Projet de loi contenant le budget du ministère de l'Emploi et du Travail pour l'année budgétaire 1988.

Interpellation jointe de M. de Clippele au ministre de l'Emploi et du Travail sur « l'augmentation des frais de gestion pour le paiement des allocations de chômage ».

Discussion générale. — *Orateurs*: MM. Ottenbourg, rapporteur, Egelmeeers, Boël, Anthuenis, Taminiaux, Lenfant, Mme Harnie, M. Blanpain, p. 584.

Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1988-1989
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1988-1989

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 584.

ONTWERP VAN WET (Beraadslaging):

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Tewerkstelling en Arbeid voor het begrotingsjaar 1988.

Toegevoegde interpellatie van de heer de Clippele tot de minister van Tewerkstelling en Arbeid over « de stijging van de administratiekosten voor de betaling van de werkloosheidsuitkeringen ».

Algemene beraadslaging. — *Sprekers*: de heren Ottenbourg, rapporteur, Egelmeeers, Boël, Anthuenis, Taminiaux, Lenfant, mevrouw Harnie, de heer Blanpain, blz. 584.

2 feuilles/vellen

80

PRESIDENCE DE M. SWAELEN, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER SWAELEN, VOORZITTER

M. Vannieuwenhuyze, secrétaire, prend place au bureau.
De heer Vannieuwenhuyze, secretaris, neemt plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 10 h 10 m.
De vergadering wordt geopend te 10 h 10 m.

CONGES — VERLOF

MM. Sprockeels, malade, et Adriaenssens, en mission à l'étranger, demandent un congé.

Verlof vragen: de heren Sprockeels, ziek, en Adriaenssens, met opdracht buitenslands.

— Ces congés sont accordés.

Dit verlof wordt toegestaan.

MM. Suykerbuyk, pour devoirs administratifs, et Deneir, malade, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: de heren Suykerbuyk, wegens ambtsplichten, en Deneir, ziek.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving aangenomen.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN
HET MINISTERIE VAN TEWERKSTELLING EN ARBEID
VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1988*Algemene beraadslaging*TOEGEVOEGDE INTERPELLATIE VAN DE HEER DE
CLIPPELE TOT DE MINISTER VAN TEWERKSTELLING
EN ARBEID OVER «DE STIJGING VAN DE ADMINIS-
TRATIEKOSTEN VOOR DE BETALING VAN DE WERK-
LOOSHEIDSUITKERINGEN»PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINIS-
TERE DE L'EMPLOI ET DU TRAVAIL POUR L'ANNEE
BUDGETAIRE 1988*Discussion générale*INTERPELLATION JOINTE DE M. DE CLIPPELE AU
MINISTRE DE L'EMPLOI ET DU TRAVAIL SUR «L'AUG-
MENTATION DES FRAIS DE GESTION POUR LE PAIE-
MENT DES ALLOCATIONS DE CHÔMAGE»

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van

Tewerkstelling en Arbeid voor het begrotingsjaar 1988 waaraan de interpellatie is toegevoegd van de heer de Clippele tot de minister van Tewerkstelling en Arbeid over «de stijging van de administratiekosten voor de betaling van de werkloosheidsuitkeringen».

Nous abordons l'examen du projet de loi contenant le budget du ministère de l'Emploi et du Travail pour l'année budgétaire 1988 auquel est jointe l'interpellation de M. de Clippele au ministre de l'Emploi et du Travail sur «l'augmentation des frais de gestion pour le paiement des allocations de chômage».

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de rapporteur.

De heer Ottenbourgh, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, in de eerste plaats moet worden opgemerkt dat de bespreking van de begroting 1988 komt op een ogenblik dat de uitvoering ervan bijna voltooid is en dit om verschillende redenen, waaronder de val van de vorige regering.

Daarom kan ik kort zijn in mijn inleiding over de begroting 1988, aangezien de discussie over de regeringspolitiek ter zake uitvoeriger en nuttiger kan worden hernomen bij de bespreking van de begroting 1989, die over enkele weken zal plaatsvinden.

De u voorgelegde documenten bevatten zowel de originele begroting 1988, opgesteld in juli 1987, als de amendementen, zodat u een volledig beeld hebt van de nodige middelen voor het jaar 1988.

Alvorens op de concrete cijfers en de staatsbijdragen in te gaan, komt het mij belangrijk voor bondig enkele accenten van het huidige regeringsbeleid ter zake toe te lichten, hoewel de budgettaire weerslag ervan op de begroting 1988 zeer gering is en vooral van 1989 af zal tot uiting komen.

De absolute prioriteit van de regering blijft een toename van de tewerkstelling, met als voornaamste hefboom het behoud van de slagkracht van de economie als basis voor een duurzame tewerkstelling.

Gezien de nog hoge werkloosheidscijfers, blijft evenwel de inspanning via de tewerkstellingsprogramma's om behouden als overgang naar de tewerkstelling.

Een strikte budgettaire orthodoxie wordt eveneens aangehouden, waardoor er ook besparingen zullen worden verricht daar waar niet-verantwoorde uitgaven zijn, zonder evenwel principieel te tornen aan het sociaal moratorium.

Speciaal wordt aandacht besteed aan kwalitatieve verbeteringen, zoals flexibiliteit, eveneens voor de werknemers, en hervreiding van de arbeid door de verbetering van de formules van loopbaanonderbreking en deeltijdse tewerkstelling. Ook de humanisering van de stempelcontrole, waarin een eerste stap reeds gedaan is op 1 november, krijgt speciaal aandacht.

Bovendien worden noodzakelijk geachte sociale correcties aangebracht, zoals de verbetering van het lot van oudere werknemers, de gelijkstelling van de legerdienst met wachtijd en het toekennen in 1989 van een bijkomend krediet van 1,2 miljard frank voor specifieke tewerkstellingsprogramma's voor langdurige en laaggeschoolde werknemers en voor de verhoging van de uitkering bij loopbaanonderbreking na de geboorte van een tweede kind.

De rijkstoelage in de begroting 1988 zal 66,428 miljard bedragen; de initiële begroting bedroeg 40,319 miljard en werd door amendementen met 26,108 miljard verhoogd.

Ten eerste was er immers een onderschatting van de uitgaven voor werkloosheidsuitkeringen met 7,9 miljard (van 116,8 naar 124,7), waarbij kan worden opgemerkt dat we voor de eerste maal een daling van de werkloosheidsuitgaven krijgen met 4,1 miljard tegenover 1987 (128,8 miljard).

Vervolgens werd de oorspronkelijke bonus van de globale sociale zekerheid van de werknemers geraamd op 15,3 miljard. Dit zou aan de werkloosheid worden toegewezen. Men heeft moeten vaststellen dat er geen bonus is.

Ten slotte was er oorspronkelijk 82 miljard uit de loonmatiging toegewezen aan de werkloosheid en de brugpensioenen. Dit bedrag moest worden teruggebracht tot 79 miljard, dus 3 miljard minder, die vooraf worden afgehouden om de gesubsidieerde contractuelen in de ziekenhuizen te financieren.

De regering heeft bovenstaande feiten alleen kunnen vaststellen en bijgevolg de staatsbijdragen in dezelfde mate moeten verhogen.

Het is wellicht niet onnuttig erop te wijzen dat de staatsbijdragen slechts een deel van de uitgaven die onder de begroting van tewerkstelling en arbeid vallen, financieren.

De uitgaven voor de werkloosheidsuitkeringen bedragen 135,9 miljard, die voor de brugpensioenen 44,7 miljard, die voor de tewerkstellingsprogramma's 38,9 miljard, die voor de fondsen van bestaanszekerheid 21 miljard, en die voor het fonds voor sluiting van de ondernemingen 5,5 miljard, alles samen met inbegrip van nog een reeks kleine posten ongeveer 250 miljard.

Alvorens op de bespreking van deze begroting in de commissie in te gaan, wens ik minister Van den Brande te bedanken voor de uitvoerige nota's, die hij te onzer intentie bijgevoegd heeft aan het begrotingsdocument. Hierdoor kunnen we op een gedetailleerde wijze vernemen hoe de fundamentele doelstellingen van zijn beleid worden nagestreefd en verwezenlijkt.

Ik wens hier enkele algemene en fundamentele opmerkingen uit de besprekingen naar voren te brengen. Voor de punctuele vragen naar concrete cijfergegevens uit de begroting verwijs ik naar het verslag.

Op het verzoek om ook kennis te nemen en vooraf betrokken te worden bij de bespreking van arbeidsproblemen op internationaal vlak, heeft de minister toegezegd nader overleg te willen plegen met de parlementaire commissies. Hierbij werd gedacht aan nachtarbeid voor vrouwen en in het algemeen aan de problemen inzake flexibiliteit en vrouwenarbeid die in het voorjaar 1989 in de IAO — de Internationale Arbeidsorganisatie — zullen worden besproken.

Op de opmerking in verband met de ingewikkeldheid van voorwaarden en bepalingen in de diverse tewerkstellingsprogramma's en op de vraag of de thans gehanteerde criteria inzake werkloosheidsduur geen belemmering zijn of onaangepast zijn voor het opvullen van de tewerkstellingsprogramma's verwijst

de minister naar de harmoniseringsinitiatieven ter zake. Een deel ervan is reeds terug te vinden in de thans besproken programmawet, bijvoorbeeld de vrijstelling van patronale bijdragen binnen het raam van het PEP-plan — het Plus één-plan — en de koninklijke studie 494 en 498. De minister verwees ook naar een te voeren studie inzake het begrip laaggeschoolden bij de werklozen. Moet hierbij ook niet worden gedacht aan onaangepaste scholing van vrouwen?

Er rijst eveneens een probleem van lage scholing bij de stages.

Bij andere vragen inzake de tewerkstellingsprogramma's, en meer in het bijzonder de werkgelegenheidsagentschappen, bleek de noodzaak van een herhaalde en duidelijke voorlichting ter zake.

Op opmerkingen inzake de inspecties en toezicht van de arbeidsreglementering en arbeidsvoorwaarden, namelijk het onvoldoende gewapend zijn van de inspectiediensten, de evolutie van de sociale zekerheidskaart, het verspreid zijn van de sociale inspectie in ruime zin over verschillende diensten, onderkent de minister de problemen ter zake, die onder meer het gevolg zijn van de grote techniciteit van de wetgeving en de talrijke collectieve arbeidsovereenkomsten, waarbij de legitimiteitscontrole bij het sluiten een moeilijk probleem is. Het probleem wordt grondig nagekeken. Ook de mogelijkheid om tot één inspectiedienst te komen, wordt nagegaan. Voorts wordt het gebruik van de sociale zekerheidskaart, die ten dele positief en ten dele negatief ervaren wordt, thans geëvalueerd.

In hetzelfde kader, binnen het raam van een controle, worden de problemen inzake uitzendarbeid, die de jongste jaren sterk toenam, vermeld. Ook hier beraadt de inspectie zich thans over de best geschikte actiemiddelen.

Op de vraag over nachtarbeid voor vrouwen, antwoordt de minister dat hij het advies ter zake afwacht van de Nationale Arbeidsraad.

Voor de vragen over het professioneel akkoord, kan er worden verwezen naar het amendement in de programmawet en voor de vragen over de eindeloopbaanproblematiek naar het te houden driepartijenoverleg. Voor de vragen over de bescherming van de délégués en de syndicale vertegenwoordiging in de KMO's wordt verwezen naar de te houden besprekingen of de evaluatie van de resultaten van de interprofessionele onderhandelingen op paritair vlak in de Nationale Arbeidsraad.

Tenslotte waren er verschillende vragen en opmerkingen over de stempelcontrole die vaak ondoeltreffend, menonwaardig en duur wordt genoemd. Hier is het belangrijk te wijzen op het standpunt van de minister dat een humanisering moet, maar een afschaffing zonder meer niet kan omdat hij degenen die werkelijk werkzoekend zijn alle kansen wil geven en aldus de negatieve stempelcontrole wenst om te vormen tot een positieve stap naar de arbeidsmarkt. Daartoe zal evenwel een actieve samenwerking met de gewesten nodig zijn.

Mijnheer de Voorzitter, ik heb hierbij getracht een weergave te brengen van de voornaamste punten uit de bespreking van de begroting van het ministerie van Tewerkstelling en Arbeid voor het begrotingsjaar 1988, waaraan de commissie twee vergaderingen heeft gewijd. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Egemeers.

De heer Egemeers. — Mijnheer de Voorzitter, als voorzitter van de commissie voor Sociale Aangelegenheden wil ik de rapporteur oprecht danken voor zijn verslag, maar ook de minister voor zijn aanbreng van belangrijke informatie in zijn beleidsnota.

Verleden week werd het interprofessioneel akkoord ondertekend nadat de regering op haar beurt het als voldoende had aangemerkt in het kader van haar beleid ter zake.

Ik wil mij niet bemoeien met het overlegresultaat tussen de sociale partners, maar er is met betrekking tot de tewerkstelling weinig uit de bus gekomen, wat weinig hoopvol is, om de werkloosheid drastisch te verminderen binnen de tijd van het interprofessioneel akkoord.

De werkloosheid blijft nog steeds zeer hoog. Met 10,9 pct. van de beroepsbevolking zit België aan de hoge kant.

Men kan discussiëren over het juiste aantal. Volgens de beleidsnota van juni 1988 zijn er 496 000 werklozen, volgens andere bronnen 528 000 uitkeringsgerechtigden. Maar wat niet tegengesproken wordt is dat die massale werkloosheid ons gemiddeld 9 tot 10 miljard per maand kost.

De economische groei is niet voldoende groot om een drastische vermindering van de werkloosheid te realiseren. Aanvaardt men de prognose van het planbureau, namelijk 71 000 jobs tegen 1992 en neemt men aan dat het aantal volledig in mindering kan worden gebracht van het aantal werklozen, dan nog blijft er een zeer hoge werkloosheid ten aanzien van de beroepsbevolking. Het is juist dat er zich een daling van de werkloosheid manifesteert, maar we zitten nog ver van de ongeveer 325 000 volledige en gedeeltelijke werklozen die in 1980 zijn geteld.

De verbeelding en de creativiteit voor de opslorping van de werkloosheid door overheidsmaatregelen is uitgeput. Om besparingsmaatregelen is de uitbreiding van de programma's zelfs afgeremd.

In de privé-sector, zoals ik reeds zei, is niet het gewenste resultaat te verwachten. Hoe moet het dan gaan?

Twee categorieën van werklozen, andere dan de volledige en gedeeltelijke, de jongere en ongeschoolde enerzijds, en de langdurige oudere werklozen anderzijds, die een groot deel uitmaken van de groep werklozen zijn nu al de exponenten van een dualistische maatschappij.

In een studie over tewerkstelling van het Vlaams Economisch Verbond, waarschijnlijk beschikt het Verbond van Belgische Ondernemingen ook over zulk een studie, las ik dat inzake het werkloosheidsprobleem en de tewerkstellingsmogelijkheden men meer moet rekening houden met:

1° De mentaliteit in verband met een industriefriendly beroepsonderwijs en technisch onderwijs dat meer op de toekomst moet worden gericht;

2° De arbeidssystemen die een intenser gebruik van de machines bevorderen, variabele arbeidstijden, meer deeltijds werk, meer ploegenarbeid en meer nachtarbeid voor vrouwen;

3° De fiscale maatregelen, die bij hoge belastingdruk demotiverend werken, vooral bij het kaderpersoneel.

In een notedop heb ik de drie benaderingen vermeld. Het zijn vaststellingen die de kern van het probleem raken binnen een bestaande, en naar ik hoop tijdelijke, economische toestand, namelijk een crisissituatie als gevolg van de zwakke economische groei.

Ik beschouw dat stramien als basis van probleembenadering en beperk mij tot het arbeidsrechtelijk aspect. In werkelijkheid is de basis of de rechtgrond grotendeels gelegd door de vorige regering. Niet naar onze zin, dat zult u willen aannemen.

Ik ben er echter van overtuigd, mijnheer de minister, dat nu het ogenblik is gekomen om een en ander te evalueren, te toetsen aan de situatie van vandaag en, waar nodig, tot aanpassing over te gaan. Ik denk aan de wet en de CAO op de flexibele arbeidstijden, het voorstel van statuut op de ploegenarbeid, de nachtarbeid inzonderheid voor de vrouwen, maar ook aan de vergeving op de tijdelijke arbeid en de uitzendarbeid, de wet op de kaart voor sociale zekerheid met de bedoeling de stempelcontrole op de werklozen af te schaffen. Ik beperk mij uiteraard tot de wetten die de arbeidssystemen aanbelangen, zoals in genoemde studie is aangegeven.

Het is duidelijk dat er niet alleen reparatiewerk moet worden verricht, maar dat er meer fundamentele wijzigingen zullen moeten worden aangebracht.

Het moet duidelijk zijn voor wie het aanbelangt dat een systeem alleen dan kan functioneren wanneer het door alle partijen of betrokkenen wordt gesteund.

Wie probeert «iets» in te voeren, zonder een consensus tussen betrokken partijen, zal vroeg of laat mislukken. Dat geldt ook voor politieke ingrepen bij zuiver conventionele aangelegenheden.

Vanuit die Belgische, sociale en arbeidsrechtelijke visie, moeten wij nu ook vooruitzien naar 1992 en denken aan het sociale Europa. Er gaan stemmen op om de sociale zekerheid en bepaalde arbeidswetten te regionaliseren. Ik ben de mening toegedaan dat voorzichtigheid is geboden niet alleen vanwege de sociale en filosofische benadering binnen de structuur van onze regelingen, maar ook vanwege ons nationaal lidmaatschap van de EG ten opzichte van de overige lidstaten.

Ik had de gelegenheid aanwezig te zijn op hoorzittingen van het Europees Parlement over het sociale Europa en de interne markt van 1992 af. Het is mijn rotsvaste overtuiging dat de opdracht tot harmonisatie of coördinatie van de sociale zekerheidsregelingen zeer moeilijk zal verlopen. Ik denk dat het gemakkelijker, of moet ik zeggen minder moeilijk, zal zijn om arbeidsrechtelijk tot een resultaat te komen.

Inzake wetgevingen op individuele en collectieve arbeidsovereenkomsten is vergelijking mogelijk.

De betrokken partijen hebben dezelfde oorsprong en dezelfde sociaalrechtelijke omschrijving. De economische sectoren zijn dezelfde in alle landen, alsmede de bevoegdheidsomschrijving tot het bespreken en sluiten van CAO's in paritaire comités op Europees niveau. Ik beperk mij tot het essentiële, maar hier ligt in alle geval een belangstellingspunt voor de sociale partners, regering en Parlement. Er resten ons nog drie jaar.

Met sterk uitgebouwde rechtsfiguren in onze arbeidswetgeving zullen wij ons moeten verdedigen tegen EG-lidstaten met minder sterke en progressieve wetgevingen ter zake. De ketting is immers maar zo sterk als haar zwakste schakel.

Mijnheer de minister, wij verwachten medewerking van de regering over de punten die ik bij wijze van voorbeeld heb naar voren gebracht.

Op de SP-fractie kunt u rekenen om de puntjes op de «i» te zetten. Het is vanuit die gedachtengang dat wij u ook zullen steunen door u nu reeds, door het goedkeuren van de begroting, ons vertrouwen te schenken. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Boël.

M. Boël. — Monsieur le Président, le budget du ministère de l'Emploi et du Travail est l'un des plus importants pour un pays comme le nôtre, mais il arrive, comme la plupart des budgets cette année, trop tard pour que nous puissions l'influencer et trop tôt pour nous en servir comme base d'un nouveau programme.

Pour la Belgique, pays industriel au centre de l'Europe, sans matières premières, l'industrie, le commerce et les services sont des secteurs vitaux. Nous avons l'avantage d'une situation géographique unique; notre passé industriel est glorieux et nous disposons d'une infrastructure, d'une main-d'œuvre et d'un réseau technique d'éducation inégaux en Europe.

Produire, c'est vendre et pour ce faire, il est nécessaire de proposer des produits de qualité à des prix qui permettent à l'acheteur de les choisir.

L'emploi est la clé de voûte de ce système. La production, la vente, la recherche et le management sont des problèmes d'hommes. L'emploi ne se crée ni par ordonnance ni par incantation. Il est la conséquence de la marche des affaires, de l'économie, d'un climat général. C'est ce climat que nous devons améliorer.

L'un des problèmes fondamentaux est la démotivation fiscale. Dans notre pays, 45 p.c. du PNB retournent à l'Etat sous forme d'impôts, de charges sociales, etc., contre 37 p.c. en Allemagne et 29 p.c. aux Etats-Unis. Or, pour les individus comme pour les entreprises, le profit est indispensable. C'est lui qui permettra les investissements, c'est-à-dire la construction de l'emploi pour l'avenir.

Quant au cadre, il ne doit pas être contraignant mais, au contraire, adapté aux possibilités de produire ou de servir, et non l'inverse.

De plus, il est nécessaire d'assurer la formation. Notre taux de chômage est très important: 13 p.c. contre 10 p.c. en Grande-Bretagne, 6 p.c. aux Etats-Unis et 2 p.c. en Suède. Nous remarquons cependant un manque réel de main-d'œuvre qualifiée. Qu'il s'agisse d'ouvriers, d'appointés ou d'employés, beaucoup, parmi ceux qui cherchent du travail dans notre pays manquent de formation ou sont des femmes. Le pourcentage de femmes qui travaillent en Belgique est un des plus élevés d'Europe. Ce phénomène est dû à un changement psychologique fondamental. De nos jours, le travail n'est plus seulement une nécessité financière: « Tu gagneras ton pain à la sueur de ton front ... »

Dans notre société de consommation, les ménages recherchent deux salaires pour s'offrir le cadre de vie qu'ils désirent. Mais, ce qui est plus fondamental — je le constate dans ma famille —, c'est que les femmes veulent travailler pour des raisons d'ordre psychologique. La collaboration professionnelle, en dehors des tâches familiales, leur paraît non seulement enrichissante, mais même indispensable pour réussir leur vie.

Voyons de plus près ce qui se passe en Suède où le chômage n'est que de 2 p.c. Je rappelle que ce pays, dont la dominante politique est non-libérale, n'a pas mené une politique « thatchérienne » ou « Reaganienne ».

M. Henrion, vice-président, prend la présidence de l'assemblée

Comment se fait-il que le taux de chômage, y soit si bas alors que le taux d'imposition — 55 p.c. — est le plus haut d'Europe et même du monde.

La Suède ne crée pas artificiellement du travail. Son taux de chômage est fonction d'une politique fondamentale volontaire, réfléchie et suivie.

Au cours des dix premiers mois de cessation de travail, le chômeur, qui est largement payé, sera interviewé de manière approfondie par le bureau de l'emploi. Ces entretiens déboucheront soit sur un nouveau travail, soit sur une formation payée. Après cette période, les revenus du chômeur diminueront d'une façon draconienne pour disparaître complètement par la suite.

Il faut cependant reconnaître que la Suède a développé une infrastructure extrêmement importante pour mener cette politique de l'emploi. En Suède, un employé de l'Office de l'emploi s'occupe de 22 chômeurs contre 82 en Allemagne et 270 en France.

Le système suédois présente plusieurs avantages. D'abord, on ne paie pas les gens à ne rien faire, ce qui est psychologiquement important; ensuite, les chômeurs ne perdent pas l'habitude du travail; d'ailleurs il n'existe que peu de chômeurs de longue durée et on les aide à rechercher un emploi. En outre, la plupart des chômeurs retrouvent généralement du travail à l'intérieur des circuits de travail, par les contacts personnels qu'ils y nouent. Cette politique permet également de former en permanence aux nouvelles techniques.

Les charges sociales sont chez nous beaucoup trop élevées, plus élevées que chez nos voisins et concurrents. Or, si les salaires doivent être compétitifs par rapport aux pays voisins avec lesquels nous sommes économiquement en concurrence, la fiscalité et le niveau des charges sociales doivent l'être tout autant.

Il faut également prendre en compte le problème de l'avenir des pensions. C'est là un des problèmes qui me préoccupent le plus aujourd'hui. Actuellement, le pourcentage de pensionnés de plus de soixante-cinq ans représente 20 p.c. de la population au travail; il passera à 35 à 40 p.c. en l'an 2030. Comme rien n'a été prévu, le coût devra en être supporté par les personnes actives.

Il est fondamental — je l'ai dit — d'adapter l'emploi à l'économie. Pour ce faire, la flexibilité est primordiale. Notre économie est très variée et les vieilles habitudes — travail huit heures par jour, quarante heures par semaine, congés les dimanches, ne sont plus de mise. Lorsque de nombreuses personnes travaillent, d'autres se reposent et vice versa.

M. Egelmeers. — Ce n'est pas aussi simple que cela.

M. Boël. — Il suffit de penser à tous ceux qui, en dehors des heures normales de travail, assurent pour nous des services tels que la télévision, les transports, la sécurité, les soins hospitaliers, etc.

Par conséquent, il faut adapter les horaires de travail et introduire la flexibilité, non seulement d'horaires journaliers, mais aussi au cours de l'année — on devrait pouvoir travailler davantage pendant certaines périodes — et dans la carrière. Les femmes devraient, par exemple, pouvoir s'arrêter de travailler pour élever leurs enfants et retrouver ensuite facilement un emploi. Bien entendu, cette réorganisation n'est pas facile: elle exige une réflexion et un travail en commun et, en tout cas, l'abandon définitif du principe des « huit heures par jour et quarante heures par semaine ».

Nous devons aussi essayer de convaincre les gens de la nécessité d'avoir une certaine mobilité dans le cadre de leur travail. Cette mobilité doit d'abord être géographique. En effet, il n'est pas possible d'installer une industrie ou un bureau à côté de la maison de chaque Belge. Il faut donc que le citoyen puisse se déplacer — et cela pose le problème du transport —, mais qu'il se rende compte aussi qu'il ne travaillera probablement pas toute sa vie au même endroit et, donc, qu'il n'effectuera pas tous les jours le même parcours.

Il faut aussi accepter de changer d'entreprise, ce qui implique une formation adaptée.

Au sein même de l'entreprise, le personnel doit également consentir à changer de service ou de fonction, ce qui nécessite forcément, une participation active à la formation dispensée par l'entreprise.

Vivre, c'est évoluer. Le problème de la restructuration industrielle se pose de façon continue. Si nous n'évoluons pas, nous mourrons. Cela vaut aussi bien pour les industries et pour le pays que pour les individus.

Le problème de la restructuration ne se pose pas en termes d'argent, mais plutôt en termes d'idées. En effet, il faut trouver les bons créneaux et réaliser que le produit fabriqué aujourd'hui est différent de celui que l'on devra fabriquer demain car les goûts changent, de même que les habitudes. Les progrès dans le domaine technique sont aussi très rapides. Cela signifie que l'on doit absolument accepter une réorganisation. Celle-ci doit dépasser les limites d'un cercle fermé qui lance des ukases, et être débattue, étudiée, par tous ceux qui sont concernés, c'est-à-dire non seulement les dirigeants des entreprises, mais aussi les organisations syndicales et gouvernementales. Une certaine transparence est évidemment indispensable.

La restructuration ne doit jamais être interdite. A cet égard se pose un problème important, celui des multinationales. Il faut que l'on trouve un moyen de les convaincre de respecter, dans notre pays, les engagements qu'elles prennent, notamment au point de vue des investissements et, par accords qui les lient à l'entreprise, dans le domaine social, le cas échéant.

Mais nous devons être conscients de l'existence de certains points négatifs en Belgique. Des exagérations sont commises en ce qui concerne la durée du préavis des employés. En outre, un trop grand nombre d'ouvriers sont protégés par les lois relatives à la délégation syndicale et au conseil d'entreprise.

La restructuration ne peut être conçue à deux niveaux, l'un pour le *vulgum pecus* et l'autre pour la *nomenklatura* syndicale. Il faut être conscient que la grève, c'est-à-dire le refus de la restructuration et l'occupation des locaux, est totalement négative et coûte cher à tous, ouvriers et délégués syndicaux compris. Rappelons-nous le cas de Cockerill Sambre. La restructuration de cette entreprise, à laquelle j'avais d'ailleurs participé, avait été prévue en 1977. Elle n'a été réalisée que dix ans plus tard. Le but fixé, à savoir le maintien de la production avec moins d'outils et moitié moins de personnel, a été atteint, mais au prix de dix années d'atermoiements, de grèves et de luttes dramatiques sur le plan humain et social. Tout cela a coûté 175 milliards à la collectivité.

Une restructuration bien étudiée, discutée et acceptée aurait été, en 1977, une solution bien plus intelligente.

Le rôle de la concurrence est prépondérant. Elle a un pouvoir de coercition bénéfique sur les entreprises et sur les individus.

A ce propos, il convient de distinguer les industries ou les entreprises privées, d'une part, et les entreprises publiques, d'autre part. Les deux catégories sont nécessaires et il y a place pour elles. L'entreprise doit être publique lorsqu'existe une obligation de service. L'exemple typique est la police : la sécurité des citoyens doit être assurée. Un autre exemple est celui du chemin de fer qui doit assurer le transport de tous ; il doit donc relever du secteur public. Par ailleurs, seul un service public contrôlé par le Parlement peut rendre possible l'existence d'un monopole sans que le coût en soit trop élevé pour les utilisateurs. Le rôle du secteur public s'avère également important pour que soit assurée la solidarité dans les domaines où les prix sont fixés.

Partout ailleurs, dès que la concurrence est possible toute entreprise mise en difficulté à cause d'une mauvaise gestion qui l'oblige à cesser ses activités, doit être privatisée dès l'instant où elle peut être reprise par un concurrent.

Il existe toutefois des solutions mixtes, notamment la société publique. Son organisation interne est semblable à celle, d'une entreprise privée ; cette société présente ses bilans ; elle n'est pas soumise aux contraintes des réglementations et de la hiérarchie que connaît une entreprise publique. Toutefois, elle veille au respect de la solidarité et au bien de tous.

A titre d'exemple, je citerai les lignes aériennes. L'aéroport de Bruxelles national est au service de tous. Etant un monopole, il doit être public. Mais les boutiques de l'aéroport et les caddies permettant le transport des bagages relèvent de l'entreprise privée car le jeu de la concurrence intervient. Quant aux lignes aériennes, si l'une d'entre elles, mal gérée, faisait faillite, une autre la remplacerait. Les lignes aériennes doivent donc être privées.

Il en est de même en ce qui concerne les chemins de fer. Le réseau, les rames, les investissements et le fonctionnement en général, doivent être du ressort public mais, les tâches accessoires, telles le transport des petits colis par exemple, peuvent, et doivent même, être déléguées à des sous-traitants du secteur privé.

Les entreprises publiques sont très souvent victimes d'une organisation défectueuse, trop lourde, bureaucratique, mais il faut bien reconnaître que cette lourdeur existe également dans les entreprises privées de même dimension. C'est pour cette raison qu'il faut développer, à tous les niveaux, des petites et moyennes entreprises privées, voire publiques, car la rapidité de décision est inversement proportionnelle au nombre de niveaux hiérarchiques.

Si les petites entreprises peuvent se passer de syndicats, ces derniers sont, par contre, indispensables dans les moyennes et grosses entreprises, où les ouvriers doivent être valablement représentés face à la direction.

Dans tous les débats relatifs à l'entreprise, les délégués syndicaux doivent pouvoir participer au dialogue. Ils doivent être décidés non pas à combattre les patrons mais, en collaboration avec eux, tout en défendant leur point de vue, à assurer la pérennité, la survie et le profit de l'entreprise.

Le droit de grève existe en Belgique. Bien qu'il ne soit pas explicitement reconnu par notre législation nationale, il est garanti par les traités internationaux que nous avons approuvés et qui font partie intégrante de nos lois. Le droit de grève doit, par conséquent, être respecté mais exercé avec prudence. Il s'agit, en effet, d'une arme redoutable et peu d'entreprises aujourd'hui peuvent survivre à une grève de longue durée.

Il importe de renforcer la collaboration, la concertation et la négociation entre les dirigeants, les responsables syndicaux de l'entreprise, et même avec l'Etat. Il est donc indispensable de signer et de respecter des conventions qui sont les garantes du consensus général. A défaut de cadre légal, ou d'une contrainte

par la justice, la tentation est grande, en cas de difficulté, de ne pas respecter les clauses d'un accord.

A mon sens l'octroi d'un statut légal aux syndicats et aux entreprises constitue la clé de la paix sociale dans notre pays, pour permettre aux parties de répondre devant la justice de leurs obligations et afin que soit respecté ce qui a été librement négocié et signé. Ce problème est capital et un prochain gouvernement — parce que je doute que l'actuel le fasse — devrait faire figurer l'élaboration d'une telle loi à son programme.

De plus, à l'horizon 1992, nous serons confrontés au problème de l'Europe sociale.

On parle beaucoup aujourd'hui de la Révolution française. Je dirai donc que je suis, non pas un Jacobin, mais un Girondin.

Je suis favorable à un fédéralisme européen constructif reposant sur un cadre minimum en matière sociale. Chaque pays doit demeurer libre de maintenir ses acquis. Nous devons évoluer ensemble sans que, socialement, le nivellement s'opère par le bas. Nous ne devons pas non plus accepter une nouvelle bureaucratie lourde, contraignante et centralisatrice, voire dogmatique, que certains voudraient installer à Bruxelles, capitale de l'Europe.

Monsieur le ministre, en politique — je cite Talleyrand —, innover c'est toujours trahir. Il n'y a pas de grand gouvernement sans grand reniement. Il faut s'adapter aux circonstances, flairer le changement avant les autres, sentir la tempête arriver, anticiper sur ce qui s'avérera inéluctable.

Il faut abandonner les dogmes, qu'ils soient de droite ou de gauche. Pour moi, le libéralisme moderne n'est pas un retour au XIXe siècle, avec son laisser-faire absolu. Le libéralisme doit être responsable. Il doit être basé sur un équilibre des forces sociales, économiques et politiques, ainsi que sur un dialogue. Il doit s'appuyer sur un consensus et non pas sur des décisions et des lois. Il doit aider au développement maximum de l'entreprise privée, et surtout des PME. Ces objectifs peuvent être atteints grâce à un gouvernement arbitre du fair-play, qui veille à éviter les abus, protège les plus faibles et assure une nécessaire solidarité.

Le service public existe pour le public et non pour les fonctionnaires. Il doit être mieux organisé et rendu beaucoup plus productif. Il convient aussi d'y développer une nécessaire concurrence.

En raison des limites de notre pays, nous n'avons pas l'avantage de déterminer une politique commerciale ou économique ; nous subissons celle de nos voisins. Nous pouvons cependant la subir avec détermination et profit sans nous laisser dominer.

Nous devons tous accepter la responsabilité des conséquences qui découlent des droits que nous exerçons. Gouverner, c'est prévoir, choisir, contrôler, c'est réprimer les abus. Gouverner, ce n'est pas tomber dans le dogmatisme, qu'il soit de droite ou de gauche, je le répète.

Monsieur le ministre, je ne vous demande pas de trahir ou de renier, mais d'innover pour diminuer les charges sociales et assimilées pesant sur les entreprises et les individus en Belgique, pour développer la flexibilité du temps de travail, pour favoriser la création d'un maximum d'entreprises privées et développer la privatisation, pour remédier aux abus en matière de préavis, pour octroyer un statut légal aux syndicats et aux associations d'employeurs.

Je ne trouve malheureusement trace de tout cela ni dans vos déclarations ni dans votre projet de budget que, vous le comprendrez, monsieur le ministre, nous ne pourrions dès lors pas approuver. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Anthuenis.

De heer Anthuenis. — Mijnheer de Voorzitter, de begroting van Tewerkstelling en Arbeid voor het jaar 1988, dat nu bijna helemaal achter de rug is, bedraagt zo'n 66 miljard frank.

Achter dit cijfer zitten echter veel hogere bedragen verscholen. Zo leert ons toch de uitzetting die de minister van Tewerkstelling en Arbeid in de commissie hield.

Het overgrote deel betreft «staatsbijdrage», subsidies van de nationale overheid dus, om vooral twee sectoren toe te laten een financieel evenwicht tussen inkomsten en uitgaven te bereiken.

De eerste en meest omvangrijke sector betreft de werkloosheid, waar voor 1988 een uitgave van bijna 136 miljard frank wordt ugeschreven. Het merendeel hiervan gaat naar de uitbetaling van werkloosheidsvergoedingen, namelijk bijna 125 miljard. Het tekort in deze sector, dat ook door de Staat moet worden bijgepast, bedraagt 18 miljard.

De tweede grote sector wordt gevormd door de brugpensioenen. Hier gaat het om meer dan 44 miljard uitgaven en een door het rijk bij te passen tekort van zo'n 7 miljard.

Ook de tewerkstellingsprogramma's vergen grote uitgaven. Dat deel van de begroting zou de stimulans moeten vormen voor een positief tewerkstellingsbeleid. Naast de uitgaven van 136 miljard voor degenen die — dat hopen we allen toch — slechts voorlopig niet aan het arbeidsproces deelnemen en naast het bedrag van 44 miljard dat via brugpensioenen wordt besteed voor degenen die werd gevraagd plaats te maken voor anderen op de arbeidsmarkt — samen dus meer dan 180 miljard —, is de som van bijna 39 miljard die voor de tewerkstellingsprogramma's van de overheid wordt aangewend, slechts een relatief laag bedrag.

Dit lijkt me dan ook eerder een begroting van werkloosheid te zijn dan een begroting van «tewerkstelling» en «arbeid».

De initiële begroting die voor 1988 werd opgesteld, mijnheer de minister, ging uit van iets meer dan 40 miljard frank; zo'n 16 miljard minder dan wat u ons nu voorlegt.

Deze blijkbaar noodzakelijke en drastische verhoging kwam aan het licht door de begrotingscontrole die de vorige regering in maart van dit jaar nog uitvoerde.

Twee oorzaken die voor de verhoging van de werkloosheidsuitgaven met 8 miljard werden aangevoerd, verdienen uwerzijds een iets betere toelichting.

Zo verklaarde u in de commissie van de Senaat dat er in genoemde sector 3,6 miljard besparingen zouden worden gedaan. Door de vorige regering dus! Slechts 2,7 miljard zouden echter zijn uitgevoerd. Ik zou van de minister graag vernemen welke maatregelen niet werden uitgevoerd en wat de reden is van de niet-uitvoering en voorts of hijzelf inmiddels tot de uitvoering ervan is overgegaan. Mocht hij één of meer maatregelen niet hebben gerealiseerd, dan had ik ook willen weten wat daarvan de oorzaak is.

Volgens de minister wordt een tweede uitleg voor de verhoging van de werkloosheidsuitgaven gevonden in de overschatting van het aantal uitsluitingen op basis van het fameuze artikel 143. De oorspronkelijke schatting bedroeg 12 000 eenheden, hoewel hij meent dat het minder dan 3 000 zal bedragen.

Een dergelijk verschil kan niet worden verklaard door een eenvoudige misrekening, maar is duidelijk een teken van een ander beleid.

Kan de minister ook bevestigen of hij op dit vlak opnieuw het lakse en overdreven soepele beleid van vroeger heeft ingevoerd, of kan hij een andere plausibele uitleg geven voor het veel kleinere aantal uitsluitingen dan voorspeld? Deze vraag is beslist niet ingegeven door de wens aan «heksenjagerij» te doen, een term die vaak wordt gebruikt als artikel 143 ter sprake komt. Ook mijn fractie is zeer bekommerd om degenen die geen of nog geen inkomen kunnen verdienen door hun eigen inspanning en capaciteiten.

Onze middelen, die nog steeds schaars zijn, moeten rechtvaardig worden verdeeld. Dat moet onze eerste zorg zijn.

Dit mag niet beletten dat een menswaardig statuut moet worden gezocht voor degenen die noodgedwongen een beroep op de werkloosheidsverzekering moeten doen.

Een van de onderdelen van zo'n statuut is de controle op de effectieve werkloosheid.

Eén van de meest gehoorde voorstellen betreft de afschaffing van de dagelijkse stempelcontrole. Elkeen die al ooit werkloos is geweest en zich voor het eerst aan de stempelcontrole heeft moeten onderwerpen, heeft beslist een gevoel van menselijke nietigheid, en vooral van schaamte, gevoeld. De minister heeft zich voorstander getoond van de afschaffing van de dagelijkse stempelcontrole, al drukte hij zich voorzichtig uit en sprak van «geleidelijk afbouwen» ervan. Iets concreets duidde hij echter niet aan. Daarom vraag ik hoe de minister de inhoud en vooral de timing van zijn «geleidelijke afbouw» ziet.

Een andere suggestie die wordt opgeworpen als over de effectieve werkloosheidscontrole wordt gepraat, is de sociale zekerheidskaart. De wettelijke grondslag hiervoor ligt nu al enige tijd vast. Voor sommige beroepen kan men zelfs al bogen op een zekere ervaring.

Ik vraag mij af wat een algemene invoering van een dergelijke sociale zekerheidskaart nog tegenhoudt. Of zijn de nadelen van het systeem groter gebleken dan de voordelen? Misschien heeft de minister reeds een andere mogelijkheid in gedachten. Graag had ik hierover uitsluitend gehad.

Ik wil het ook nog even over de uitbetaling zelf van de werkloosheidsvergoedingen hebben. De girale uitbetaling werd reeds enkele jaren geleden ingevoerd. De hoofdredenen hiervoor waren veiligheid en serviceverlening, maar ook met het besparingselement werd geschermd. In welke mate wordt nu van de betaling via bank of post gebruik gemaakt en, vooral, wat is het effect op de administratiekosten die met de uitbetaling gepaard gaan?

Het antwoord op deze vragen houdt misschien ook verband met het algemeen probleem van de administratiekosten die aan de erkende werkloosheidskassen worden uitgekeerd. Nog dit jaar werd beslist het uitgetrokken bedrag, dat reeds méér dan 3 miljard bedraagt, nog eens te verhogen met 600 miljoen. Als uitleg voor een dergelijke verhoging wordt nogal eens verwezen naar de toename van het aantal werklozen. Dit zou echter betekenen dat bij een daling van het aantal werklozen, ook de globale uitgaven voor administratiekosten zouden moeten verminderen. Dit is hier geenszins het geval. Kan de minister mij voor dit fenomeen een verklaring geven? Aan welke precieze factoren is het te wijten dat in 1988 de vakbonden 600 miljoen méér nodig hebben voor hun aandeel in de administratie van de werkloosheidsverzekering?

Vergelijkbare kosten in de ziekteverzekering werden grondig door een auditbureau onderzocht. Aanleiding voor het onderzoek in de ziekteverzekering was een vermoeden van afwending van de overheidsmiddelen. Een identiek onderzoek over de administratiekosten in de sector van de werkloosheid zou de beleidsverantwoordelijken zeker ook heel wat nieuws kunnen bijbrengen. Het zou u vooral een degelijk instrument in handen kunnen geven om de efficiëntie van de administratieve uitgaven na te gaan.

Het overheidsorgaan dat zich met de werkloosheidsreglementering bezighoudt, is de Rijksdienst voor arbeidsvoorziening of RVA.

Deze parastatale instelling heeft, of beter had, nog een andere belangrijke taak, namelijk de arbeidsbemiddeling en de beroepsopleiding. Reeds in 1980 werden de Gewesten en de Gemeenschappen in ruime mate met deze taken belast. De RVA werd dan ook bij wet van 28 december 1984 gesplitst en de opdrachten «arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding» werden overgedragen naar respectievelijk de Gewesten en de Gemeenschappen.

Langs Vlaamse kant werd hierop onmiddellijk ingespeeld door de decreten van 20 maart 1984, die een Vlaamse Dienst voor arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding, de VDAB hebben opgericht. Tot nu toe is de VDAB nog net operationeel. In Vlaanderen is men wel klaar met een opvangstructuur én met de wil om de taken op zich te nemen. Langs Franstalige kant wordt nog gewerkt aan de passende opvangorganen. Maar

ook nationaal, zo wordt mij verteld, moeten nog een aantal beslissingen en besluiten worden getroffen.

Mag ik van de minister vernemen welke maatregelen, die tot de bevoegdheid van de nationale overheden behoren, nog moeten worden genomen om de VDAB toe te laten effectief van start te gaan?

Een uitspraak van de Vlaamse gemeenschapsminister van Tewerkstelling, Roger De Wulf, is kenmerkend voor de sfeer van onzekerheid, of noem het maar gerust « wantrouwen », die er nu heerst tussen de coalitiepartners. In een interview in *De Morgen* van 24 november jongstleden sprak hij zich duidelijk uit voor een zo maximaal mogelijke interpretatie van de naar de Gewesten overgehevelde bevoegdheid van de « tewerkstelling ». Zo staat er in het interview: « Ik bepaal wie zich bij de arbeidsbemiddeling moet aanmelden, niet Van den Brande. » En « Van den Brande moet niet proberen de staatsvorming van augustus 88 terug te draaien via dat protocol », waarmee wordt bedoeld het samenwerkingsakkoord tussen de nationale overheid en bijvoorbeeld de RVA en de VDAB. Een derde uitspraak: « Ik deel de bekommernis van Van den Brande ter zake ... » — dit zijn de opsloringsprogramma's — « ... maar het is zijn bevoegdheid niet meer. »

Het zou nuttig zijn, mijnheer de minister, in deze zaak klare wijn te schenken en hier in de Hoge Vergadering precies af te bakenen hoe ver u te ver wil gaan. Hoever zou u inzake tewerkstelling de staatsvorming van 1980 en eveneens deze van 1988 — want die ontnam u ook een groot pakket bevoegdheden — willen terugdraaien? Welke inhoud zal u geven aan de genoemde « samenwerkingsakkoorden of -protocols »? Welke bevoegdheden inzake tewerkstelling blijven er voor u nog over? Bijna had ik u ook gevraagd welk beleid u met de bevoegdheden die u nog resten, wil voeren, maar daarvoor kunnen we best het regeerakkoord raadplegen.

Het debat over de begroting van Tewerkstelling en Arbeid van het bijna voorbijge jaar 1988 geeft ons misschien wel de beste gelegenheid om een eerste evaluatie te maken van een half jaar van uw beleid.

In het algemeen kunnen we constateren dat er in die tijdsruimte niet zoveel is gewijzigd. De werkloosheidscijfers blijven gunstig evolueren onder invloed van het sociaal-economisch beleid dat door de vorige regering werd gevoerd. Op het vlak van de tewerkstellingspolitiek werden er nog geen nieuwe initiatieven genomen.

Het koninginnestuk uit het regeerakkoord, althans uit het hoofdstuk over het tewerkstellingsbeleid, wordt door de Vlaamse gemeenschapsminister van Tewerkstelling sterk bekritiseerd. En volgens mij terecht!

Zijn kritiek betreft vooral de ideeën over de arbeidskansen van de jongeren, het zogenoemde « heroriënteringsgesprek ». Mogen wij van de minister vernemen wat er van dit hele voornemen nog overblijft, vooral dan gelet op de reacties van de Gemeenschappen en Gewesten en ook gelet op de nieuwe bevoegdheden die door de bijzondere wet van 8 augustus 1988 aan die Gewesten en Gemeenschappen werden overgedragen?

Indien de minister meent dat er toch een zekere haalbaarheid schuilt in de voornemens ten opzichte van de jonge werkzoekenden, kan hij ons misschien ook meedelen hoever het staat met de uitvoering ter zake en welke de verdere timing is.

Inzake het interprofessioneel overleg is de meeste positieve vaststelling dat er een akkoord tussen de sociale partners werd bereikt. Samen met u zal de PVV uitkijken naar de uitvoering van dit akkoord en vooral naar de weerslag ervan op de financiële en sociale weerbaarheid van onze ondernemingen.

In dit verband stipuleerde het regeerakkoord eveneens dat de regering maatregelen zou treffen om de sociale lasten te verminderen.

Onmiddellijk wordt dan de term « Maribel » in de mond genomen. De regering zou inmiddels reeds de beslissing hebben genomen om de operatie-Maribel te « verlengen ». Precies over dit laatste is nogal wat te doen geweest. In een interview met

de *Gazet van Antwerpen* op 19 november 1988 verklaarde u, mijnheer de minister, dat « deze Maribel niet voor eeuwig en altijd is verworven. » Dit is bij sommige sociale partners niet in goede aarde gevallen. Deze reactie zou zelfs aanleiding hebben gegeven tot een andere houding van de regering.

Hierover had ik graag enige opheldering van de minister gekregen.

Tot slot wil ik het nog even hebben over de maatregelen inzake de herverdeling van de beschikbare arbeid en de flexibiliteit, een ander beleidspunt uit het regeerakkoord.

In welke mate vormen de organisaties van werknemers een hinderpaal om over te gaan tot veranderingen op het vlak van de arbeidsregeling? Ik denk bijvoorbeeld aan hun verzet tegen de herziening van het verbod op nachtarbeid voor vrouwen, aan hun reactie tegen de opening van winkels op zondagen of feestdagen, aan hun negatieve houding tegen de invoering van meerploegensels.

De vakbonden hebben in onze sociale geschiedenis een zeer belangrijke rol gespeeld om de arbeidsvoorwaarden, die vroeger onmenselijk waren, reël te verbeteren en om de werknemers mondiger te maken. Meent de minister ook niet dat deze tijd voorbij is, dat de huidige arbeidsbevolking mondig en volwassen genoeg is om zelf uit te maken wat goed en slecht voor haar is, dat de werknemersorganisaties op dit vlak al te betuttelend optreden, ja zelfs tegen de belangen van hun leden ageren, en dat een dergelijke houding het beleid van de minister bemoeilijkt, om niet te zeggen, onmogelijk maakt?

Alleszins kijk ik uit, mijnheer de minister, niet zozeer naar de antwoorden die u op mijn vragen zal geven, als wel naar de concrete maatregelen die u zal uitvaardigen om het beleid van tewerkstelling, dat door de vorige regering met succes werd gevoerd, verder te zetten. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Taminiaux.

M. Taminiaux. — Monsieur le Président, on n'est jamais bien dans sa peau lorsqu'il faut discuter du budget d'une année quelques semaines avant la Saint-Sylvestre. Je sais que votre responsabilité, monsieur le ministre, n'est pas en cause. Il est vrai d'ailleurs qu'on a vu pire. Tout en souhaitant vivement que l'on revienne au plus tôt à des pratiques plus régulières, je dois admettre que vous avez disposé de peu de temps pour confectionner ce budget. C'est le 19 mai seulement — on s'en souviendra — que notre assemblée a voté le projet d'accord de gouvernement et, à cette date, la précédente législature aurait déjà dû faire adopter le budget 1988.

Par ailleurs, je considère que l'incidence du budget initial a pu être heureusement corrigée par des amendements du gouvernement contenant les ajustements les plus importants et les plus urgents.

En toute justice, on remarquera que les délais étaient très courts pour donner une autre impulsion à la politique en vigueur au début de cette année. Et pourtant, on décèle quand même des accents nouveaux.

A ce propos, je me souviens avoir déclaré lors du débat relatif au projet d'accord de gouvernement qu'il était nécessaire de proposer un calendrier dans le domaine social, à l'image de ce qui se pratiquait dans d'autres secteurs. A l'époque, j'insistais pour que le « social » ne soit pas relégué en queue du programme du gouvernement et je réclamaï la fixation d'échéances.

Je ne suis pas déçu car, comme les ministres socialistes chargés des départements sociaux, vous n'êtes pas resté insensible à cet appel. En quelques mois de pouvoir seulement, des mesures positives ont été engrangées.

J'ajouterai que cet hommage s'adresse aussi aux interlocuteurs sociaux qui ont pu se mettre d'accord dans un contexte extrêmement difficile.

Bien sûr, on me fera remarquer que certaines dispositions déjà décidées n'auront d'effet qu'en 1989. Pour moi, en tout cas, elles ont le grand mérite d'engager l'avenir conformément

à la déclaration gouvernementale et à la volonté de mon parti d'améliorer le sort des moins favorisés.

C'est pourquoi, monsieur le ministre, le groupe socialiste votera votre budget.

Vous savez qu'il devient commun d'affirmer que l'action du département de l'Emploi et du Travail est largement concentrée sur la problématique du chômage.

Sans négliger le caractère important et indispensable des législations sur le travail et sur l'emploi, mes interventions concerneront essentiellement le secteur du chômage, que je connais mieux.

Si le nombre de chômeurs a diminué, c'est, pour la plus large part, en région flamande.

En Wallonie, le taux de chômage atteint encore le triste chiffre de 21,4 p.c. par rapport à la population assurée contre le chômage, soit plus d'une personne sur cinq.

Le sort des chômeurs de longue durée, dont le nombre n'a cessé d'augmenter depuis plusieurs années, reste préoccupant. Aussi, lorsque vous favorisez ces travailleurs sans emploi dans vos programmes de mise au travail, j'estime que c'est un bon choix. Il en est de même pour les jeunes chômeurs qui représentent plus d'un tiers des chômeurs complets.

Dans le secteur économique, d'autres responsables doivent aussi prendre des initiatives, s'investir et investir pour épauler vos efforts dont les résultats resteront toujours faibles par rapport à l'ampleur du problème, si des actions ne sont pas menées par les milieux concernés.

En attendant, il faut donc s'intéresser au statut du chômeur et à ses possibilités de réinsertion.

A ce sujet, je me réjouis sincèrement que l'on s'oriente vers un assouplissement du système de contrôle des chômeurs. C'est, pour moi, affaire de dignité humaine. Les dispositions arrêtées élargissent les possibilités de dispense de pointage pour les chômeurs âgés de plus de 50 ans et comptant une carrière professionnelle de vingt ans.

Il s'agit là d'un premier pas dans la direction souhaitée par la déclaration gouvernementale; d'autres seront encore nécessaires pour atteindre l'objectif poursuivi. N'y aurait-il pas, en cette matière, des expériences à tenter?

Dans le cadre des mesures actuelles, je m'interroge toujours sur la manière dont est calculée la carrière d'un chômeur. Plus précisément, pourquoi ne pourrait-on y comptabiliser le temps passé, pour le pays, au service militaire ou au service civil?

Si la durée de ces missions obligatoires n'entre pas en ligne de compte pour établir le passé professionnel, il en résulte une discrimination entre les hommes et les femmes. En toute équité, il faudrait y mettre fin et ce, d'autant plus — j'en suis particulièrement heureux — que le gouvernement a décidé que le temps passé au service militaire et au service civil serait pris en considération dans le stage d'attente.

Par ailleurs — les travaux du Conseil national du travail le prouvent — la problématique de fin de carrière est posée avec plus d'acuité. A ce niveau également, les éclairages des interlocuteurs sociaux sont et seront importants. Des options différentes s'affrontent et des intérêts divergent. Cette tâche sera certes complexe, mais il faudra pourtant qu'elle débouche, sans trop tarder, sur une position, ce qui n'est pas facile, j'en conviens.

En effet, on sait que certains paramètres ont évolué. L'obligation scolaire a été portée jusqu'à l'âge de 18 ans; de plus, l'âge moyen de fin des études croît régulièrement.

En outre, dans une société où la robotisation, l'informatisation et l'automatisation s'implantent et se développent de plus en plus, les concepts de «travail» et de «temps de travail» devront être examinés en profondeur, en aval et en amont. Des mesures adéquates devront être prises en l'absence desquelles, à mon sens, le chômage structurel ne pourra être enrayer.

Si rien n'évolue favorablement, qui pourra encore, dans certains secteurs, trouver du travail pendant quarante ans?

Bien sûr, de nombreux paramètres devront être retenus dans cette étude, dans laquelle on apercevra, en filigrane, l'Europe sociale de 1992. Celle-ci sera certes difficile à construire, et peut-être davantage encore, comme vous l'avez d'ailleurs signalé, que l'Europe économique.

Je me permettrai de citer un exemple, parmi d'autres, en matière d'allocations de chômage: un Belge travaillant en Europe, pour une institution belge, rencontre parfois des difficultés, bien qu'il soit assujéti à la sécurité sociale en Belgique. Je vous avais posé une question écrite à ce sujet, monsieur le ministre, mais comme je n'ai malheureusement pas encore obtenu de réponse, je me permets de vous la rappeler.

L'épouse d'un militaire, caserné en Allemagne, était employée comme «ouvrier non statutaire» par le ministère de la Défense nationale et occupée pendant douze ans, en RFA, dans un établissement d'enseignement de l'Etat belge. Son mari étant muté vers un endroit très éloigné de son affectation initiale, elle a dû quitter son travail et n'en a pas retrouvé d'autre. De plus, elle n'a pu obtenir le formulaire E303 qui lui aurait permis de bénéficier de l'allocation de chômage.

Est-ce bien normal, dans un cas aussi flagrant de force majeure, alors que nous parlons tant de l'Europe qui va se former?

Cela dit, je vous remercie d'avance de la réponse que vous pourrez me fournir à ce sujet.

J'aborderai maintenant la situation des chômeurs âgés et vous dirai d'emblée que c'est sans doute, dans ce secteur, que je trouve le plus de satisfactions. Je ne résiste d'ailleurs pas à l'envie de vous lire un titre extrait du journal *La Wallonie*, du 1er décembre 1988:

«Le retour du cœur pour les chômeurs de plus de cinquante ans. Les augmentations accordées à ceux qui ont travaillé plus de vingt ans sont de deux mille à sept mille francs par mois.»

C'est une bonne et importante nouvelle, monsieur le ministre, qui touche plus de cent mille personnes, dont un grand nombre ne percevait que quatorze mille francs par mois, après avoir cotisé durant tant d'années!

Grâce à l'action du gouvernement et des organisations syndicales, plus particulièrement de la FGTB avec laquelle j'ai mené campagne pendant plus de deux ans, la formule initiale a pu être affinée, modulée, selon la situation familiale des chômeurs. On rétorquera sans doute que les résultats obtenus ne coïncident pas entièrement avec le contenu de la proposition que j'avais déposée, à ce sujet, avec mon collègue, M. Pataer, mais on reconnaîtra néanmoins qu'un pas considérable a été franchi.

Que tous ceux et toutes celles qui ont contribué à la prise de cette décision en soient ici vivement remerciés.

Je terminerai mon intervention en évoquant un tout autre domaine qui me tient, lui aussi, à cœur: celui du Fonds national de reclassement social des handicapés qui, lorsqu'il sera bientôt communautarisé, conditionnera la vie, notamment dans les milieux de travail protégés.

En commission, j'ai, d'une part, fait remarquer qu'il n'y avait aucune inscription budgétaire à l'article 41.01 pour 1986 et 1987 et, d'autre part, demandé si le montant mentionné, pour 1988, soit plus de 319 millions, représentait uniquement 1988 ou s'il recouvrait des engagements relatifs aux années précédentes.

Ayant été appelé à siéger dans une autre commission, je n'ai pu entendre votre réponse ni demander de précisions complémentaires.

En lisant le rapport, je m'aperçois qu'en 1986 et en 1987, on a puisé dans les réserves existantes et que les 319 millions constituent le montant que l'Etat, qui est son propre assureur, doit payer pour 1988.

Je reste néanmoins perplexe et me pose deux questions : qu'en est-il de 1986 et 1987 ? Qu'en est-il des réserves actuelles du FNRS ?

En effet, à la suite de ma question du 16 septembre 1987, relative à la communautarisation du Fonds, le ministre ayant, à l'époque, la charge des affaires sociales de la Communauté française, m'avait informé, d'une part, qu'un subside de 560 millions 700 mille francs était prévu au budget de l'Etat pour 1986, mais qu'il n'avait pas été liquidé et, d'autre part, que l'article budgétaire concerné ne mentionnait aucune subvention pour 1987. N'était-ce pourtant pas une obligation que l'Etat devait honorer ? Qu'en est-il de ce problème en cette veille de communautarisation ?

J'en arrive maintenant, monsieur le ministre, à la fin de mon exposé.

Par des exemples précis, j'ai essayé d'illustrer une appréciation globale positive du budget. Dans le même esprit, j'ai posé quelques questions plus spécifiques afin de vous permettre de parfaire notre information.

L'année 1988 s'éteint tout doucement dans un contexte de régionalisation imminente et de préparation à l'Europe de 1992. La réalisation de l'Europe sociale — vous l'avez dit — réclamera beaucoup d'efforts, d'énergie et de temps. Ce ne sera pas simple, mais il faut s'y atteler ! (*Applaudissements.*)

M. le Président. — La parole est à M. Lenfant.

M. Lenfant. — Monsieur le Président, il serait vain de débiter de manière détaillée du budget d'une année quasiment écoulée. M. Ottenbourg nous ayant présenté un excellent rapport des travaux de la commission, je me limiterai, dans ma brève intervention, à évoquer la politique budgétaire future du gouvernement, en matière d'emploi et du travail.

A cette occasion, je me propose, dans un premier temps, de rappeler l'optique du groupe PSC en ce qui concerne la politique de l'emploi et du travail qu'il convient de mener et, dans un second temps, de soulever quelques questions relatives aux différentes mesures que le ministre entend prendre en 1989 et dont, hélas, ni le projet, ni le rapport, ni même la note explicative déposée en commission, ne semblent véritablement faire état.

Le groupe PSC tient fermement à poursuivre la politique de l'emploi et du travail menée avec succès par le gouvernement précédent et, principalement, par le ministre Michel Hansenne, en matière de lutte contre le chômage. A cet égard, notre groupe est tout particulièrement attaché aux objectifs prévus dans l'accord gouvernemental, notamment en ce qui concerne la flexibilité du temps de travail, le déploiement des efforts en faveur des jeunes demandeurs d'emploi, la poursuite résolue de la réduction des charges sociales en faveur des entreprises à forte intensité de main-d'œuvre, l'amélioration de l'accueil des chômeurs de longue durée, etc.

Désireux de marquer le budget 1989 d'une dimension familiale plus nette, le groupe PSC entend bien améliorer le régime de l'interruption de carrière pour les travailleurs qui, à partir de la naissance d'un second enfant, souhaitent interrompre temporairement leur carrière professionnelle. Dans ce cas, l'allocation normale de 10 504 francs devrait être majorée de 2 000 francs.

Dans la lutte qu'il désire voir entreprendre contre le chômage, notre groupe tient essentiellement à encourager deux mesures. La première, de nature fiscale, vise à encourager la création d'emplois supplémentaires dans les PME, par une exonération fiscale de 150 000 francs par emploi supplémentaire créé. La seconde consiste à augmenter de 1,2 milliard les moyens prévus pour la remise au travail de chômeurs de longue durée dans le troisième circuit de travail. Cette augmentation devrait permettre la création de 3 000 à 4 000 emplois.

Il est également fondamental que les décisions du ministre Michel Hansenne, relatives aux agences locales pour l'emploi, trouvent davantage d'écho, car il ne faut pas oublier qu'une catégorie de chômeurs sont devenus des chômeurs structurels

et que, dès lors, les réglementations relatives au travail et au chômage doivent être adaptées pour permettre de les rendre utiles à la société.

En outre, il est également important, pour le PSC, de continuer l'action du ministre Michel Hansenne, qui avait construit des ponts entre l'emploi et la formation.

Voici, tracées en quelques lignes, nos grandes options en matière d'emploi et du travail.

Soucieux, évidemment, de voir appliquer ces principes dans le cadre d'une politique concrète et dynamique, à l'image de celle qu'à menée le ministre précédent, je m'étonne de voir que sont rarement décrits, dans les différents documents déposés par le ministre, les éléments d'une nouvelle politique générale de l'emploi et du travail et, surtout, que plusieurs dispositions, contenues dans la déclaration gouvernementale, n'y sont pas reprises. La note explicative ressemble davantage à un résumé des dispositions prises, avant 1988, qu'à un programme d'actions détaillé de la politique à mener en 1988 et en 1989. Aussi, je me permets de soulever, ici, plusieurs questions qui me semblent dignes d'intérêt.

Il est prévu, dans l'accord gouvernemental, d'ouvrir les agences locales pour l'emploi aux bénéficiaires du minimex et d'étendre les activités autorisées.

Quels sont les projets du ministre à cet égard ?

En ce qui concerne la réorientation des jeunes demandeurs d'emplois, qu'en est-il de l'organisation d'un entretien approfondi de réorientation des jeunes et de la mise en application des différentes gammes des moyens disponibles ?

Lors de la discussion, en commission, le ministre a estimé qu'on pourrait progressivement supprimer le contrôle quotidien du chômage, c'est-à-dire le système du pointage. Qu'entend-il prendre comme mesures à cet égard ?

En ce qui concerne la réduction des charges sociales, le ministre désire-t-il prendre des mesures pour fusionner l'opération Maribel et le système de la redistribution des charges sociales en faveur des PME ?

En ce qui concerne la remise au travail de chômeurs de longue durée, dans des programmes spécifiques, le ministre compte-t-il augmenter de 1,2 milliard les moyens du budget 1989 et quelles innovations envisage-t-il dans ce domaine ?

Malgré l'absence d'un programme détaillé de la nouvelle politique de l'emploi et du travail, que compte mener le gouvernement, dans un avenir proche, je ne peux que me réjouir de l'option qu'il a choisie en prônant la continuité de l'action menée durant les années précédentes, et dont les résultats encourageants sont indéniables.

Depuis 1986, le chômage ne cesse, en effet, de décroître dans notre pays, passant d'un taux de 12,3 p.c. en 1986, à 11,9 p.c., en 1987, et à 10,9 p.c., en 1988. Bien sûr, c'est encore trop, mais s'il est vital pour notre pays de rester dans la ligne de la politique gouvernementale précédente, il ne faut pas pour autant se reposer sur ses acquis, mais continuer à innover et à imaginer de nouvelles solutions dans la voie que nous avons choisie. Pour cela, nous avons besoin de changements dynamiques dans la continuité, et je suis sûr que les réponses du ministre aux différentes questions que je lui ai posées à cet égard ne feront que nous conforter dans cette idée. Notre confiance lui est totalement acquise. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Harnie.

Mevrouw Harnie. — Mijnheer de Voorzitter, een begroting is een van de belangrijkste beleidsinstrumenten, een van de concreetste vormen van aan politiek doen.

Begrotingsbesprekingen moeten de parlementsleden dan ook in staat stellen inzicht te krijgen in het voorgestelde financieel beleid, erover te oordelen en het te controleren.

Wat mij nogal tegen de borst stuit, mijnheer de minister, is de nonchalance waarmee men in onze parlementaire democratie

omspringt met begrotingen. In een achttal maanden heb ik begrotingen voor 1986, 1987 en 1988 weten goed- en afkeuren. Voor mij hoeven er geen schuldingen te worden gezocht. Ik vraag mij echter wel af of het toch niet al te gemakkelijk is deze toestand te verwoorden als: één reden is de val van de regering of, politieke omstandigheden hebben ertoe geleid dat...

Zo kom ik tot de begroting van Tewerkstelling en Arbeid die met een vertraging van dertien maanden wordt besproken.

Mijnheer de minister, sta mij toe u enkele vragen te stellen. Mijn eerste vraag is wanneer wij de RVA-documenten krijgen, zoals bepaald in het koninklijk besluit nummer 431 van 5 augustus 1986. Ik herhaal hier wat ik in de commissie heb gezegd, maar geef nu meer uitleg ten behoeve van de collega's en van de lezers van de parlementaire verslagen.

In de commissie heb ik u gevraagd, mijnheer de minister, of het juist was dat wij de RVA-ontwerpbegroting dienden te krijgen als bijlage bij het begrotingsdocument en zo ja, waarom wij dan niet in het bezit waren van dit document. Wij lezen uw antwoord in het verslag: «Wat de ontwerpbegroting van de RVA betreft, verklaart de minister dat er in principe geen bezwaar is om, in het raam van een zo goed mogelijke informatie van het Parlement, dit stuk te bezorgen. De definitieve begroting van de RVA evenwel, wordt pas opgesteld na de goedkeuring ervan door de regering en bijgevolg pas na de goedkeuring door het Parlement.» Dit antwoord indachtig, mijnheer de minister, vroeg ik evenwel in uw afwezigheid, bij de voorlezing van het verslag, hoe het kwam, gezien uw positieve reactie, dat wij de RVA-ontwerpbegroting nog niet in ons bezit hadden. Collega's spraken in de commissie over «het recht op» en «het niet-toepassen van».

Zij maakten ook gewag van grijze haren die sommigen overhielden van een onvoltooide en nogal onwettige toestand waarin ministers in het verleden hebben geleefd, en u momenteel leeft, mijnheer de minister.

Ik gaf het niet op en ben op zoek gegaan naar wat de wet eigenlijk zegt. Ik zal u, mijnheer de minister, een copie bezorgen ten eerste, van de stand van de wetgeving vóór de wet van 29 juni 1981, ten tweede, van de stand van de wetgeving na de wet van 29 juni 1981, en, ten derde, van de stand van de wetgeving na het koninklijk besluit 431 van 5 augustus 1986 met een uittreksel van het verslag aan de Koning. Het koninklijk besluit 431 is in zijn paragrafen 3 en 7 overduidelijk. Ik bespaar u de lectuur, maar hoop dat het document in het verslag wordt opgenomen. Ik herhaal dus mijn vraag: wanneer ontvangen wij de RVA-documenten zoals bepaald in het koninklijk besluit 431?

Een tweede punt dat ik wil behandelen, betreft de flexibiliteit van de arbeid en het deeltijds werken.

Mijnheer de minister, u wil met het oog op de herverdeling van de beschikbare arbeid een wettelijk kader creëren dat de versoepeling van de loopbaan en de tewerkstellingsmogelijkheden bevordert. Wat houdt dat wettelijk kader in en wie zal het bepalen? Hoe zal u de werknemers garanderen dat de werkgevers deze wetten en eventuele collectieve arbeidsovereenkomsten toepassen?

Is het uw bedoeling, mijnheer de minister, het thuiswerk te stimuleren? Zo ja, waarom? Het regeerakkoord stelt dat in overleg met de sociale partners de regeling voor het deeltijds werken om aan de werkloosheid te ontsnappen, zou worden aangepast om misbruiken te vermijden. Mogen wij de stand van zaken kennen?

Mijn derde vraag die aansluit op punt twee betreft het toezicht op de naleving van het arbeidsreglement en de collectieve arbeidsovereenkomsten. Dit toezicht verloopt niet alleen ongeordend — wellicht omdat de bevoegdheden over verschillende ministeries verspreid zijn — maar de inspectiediensten blijken ook niet voldoende gewapend te zijn voor die controle.

Ik vind het onverantwoord dat de regering enerzijds voorstander is van flexibele arbeidstijden, flexibele arbeidscontracten, ja zelfs van flexibele lonen en met mooie woorden over een wettelijk kader spreekt, maar dat anderzijds haar diensten niet in

staat zijn de naleving van de reglementering en van de collectieve arbeidsovereenkomsten te controleren zodat de wettelijke rechten van de werknemers onvoldoende zijn beschermd.

Mijnheer de minister, u zegt dat u het probleem in studie hebt. Wie is voor die studie verantwoordelijk? Wat zijn er eventueel de resultaten van?

Een vierde punt betreft de uitzendarbeid. Mijnheer de minister, u hebt zelf ooit gesteld dat uitzendarbeid voor de werkgever een handig en goedkoop middel is om vaste engagementen ten aanzien van de werknemer te vermijden.

De inspectie van de sociale wetten oefent controle uit op de naleving van de wet van 24 juli 1987. Die wet bepaalt dat uitzendarbeid toegelaten is voor vervanging van vaste werknemers, voor uitvoering van een uitzonderlijk werk of bij buitengewone vermeerdering van het werk. In dat verband citeer ik twee feiten uit de praktijk. Een breigoedonderneming gaat failliet. Alle werknemers worden ontslagen. De onderneming krijgt een andere naam en werkt nu uitsluitend met uitzendarbeiders. Tot vóór veertien dagen werkten er in bedoeld bedrijf zeventien werknemers, allen uitzendarbeiders.

Als tweede voorbeeld vermeld ik een textielonderneming die vandaag een aantal werknemers uit het magazijn ontslaat en ze morgen vervangt door uitzendarbeiders die hetzelfde werk verrichten. Deze feiten benadrukken nogmaals het uitzonderlijk belang van de sociale inspectie, vooral in de nieuwe trend van alles kan en alles mag. Wat komt er in het beleid van de minister voor om deze toestanden te verhelpen?

Ten vijfde is er het werklozenbeleid. Een aantal positieve maatregelen werden door de regering genomen, onder andere de uitbreiding van categorieën van personen die vrijgesteld zijn van stempelcontrole, de plus- vijftigers en binnenkort ook degenen die een actieve loopbaan van twintig jaar hebben. De uitspraken van de minister in verband met de controle lijken mij vrij onduidelijk; sommigen noemen ze zelfs dubbelzinnig. U stelt voor, mijnheer de minister, de stempelcontrole via bemiddelingsgesprekken om te buigen tot een meer positief dynamiserend beleid. Dat zijn mooie woorden. De werkzoekende, alsmede de politieke en syndicale beleids mensen vragen zich echter af wat er achter deze uitspraak verscholen zit. Wij houden dan nog geen rekening met hetgeen minister De Wulf heeft verklaard. Graag hadden wij meer duidelijkheid over dit alles.

Het voorlaatste punt van mijn betoog betreft de langdurige en laaggeschoolde werklozen. De regering bepaalt inzake tewerkstelling een absolute prioriteit voor de langdurig werklozen en in deze categorie meer specifiek voor de laaggeschoolden. Welke plannen heeft de minister om deze prioriteit te realiseren?

Zijn de nodige middelen of zullen de nodige middelen worden vrijgemaakt om de lopende projecten voor vorming van langdurige en/of langdurige laaggeschoolden voort te zetten in 1989?

In het regeerakkoord staat onder andere ook dat men het bestaande vormingsaanbod, de lopende projecten voor vorming van langdurige en laaggeschoolde werklozen zou evalueren met het oog op een betere organisatie. Wat is de stand van zaken? Wie is verantwoordelijk voor deze evaluatie?

Een laatste punt betreft de regionalisering. Wij zouden graag vernemen wat inzake Tewerkstelling en Arbeid vanaf 1 januari 1989 onder de bevoegdheid zal vallen van de Gemeenschappen en de Gewesten. Waar en bij wie kunnen wij informatie bekomen en de stand van zaken vernemen in verband met het BTK-stelsel dat zal overgaan naar DAC-projecten en in verband met de overgangsmaatregelen inzake tewerkgestelde werklozen naar Geko's. Niet alleen wij, maar ook degenen die in deze projecten actief zijn, tasten volkomen in het duister.

Tenslotte wil ik nog een laatste zeer concrete vraag stellen: onder wiens bevoegdheid vallen vanaf 1 januari 1989 de tewerkgestelde werklozen die ingeschakeld zijn in VZW's te Brussel die ressorten onder STC-Brussel of onder de projecten-Kelchtermans? (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Blanpain.

De heer Blanpain. — Mijnheer de Voorzitter, in de commissie hebben wij een zeer vruchtbare bespreking gehad op basis van een goed document, met feiten, cijfers, overzichten en vooruitzichten. De discussie die er werd gevoerd was leerrijk. Onze fractie heeft dus besloten het regeringsbeleid op het stuk van arbeid te steunen. Wij danken ook de rapporteur voor het werk dat hij heeft gepresteerd.

Het is evident dat elk beleid, ook het beleid inzake Tewerkstelling en Arbeid, terzelfder tijd eigentijds humaan en efficiënt moet zijn.

Om eigentijds te zijn moet het beleid rekening houden met de nieuwe technologieën die een enorme weerslag hebben op de tewerkstelling. Het tewerkstellingspatroon wordt gewijzigd. De traditionele band met de werknemer verdwijnt stilaan. De tewerkstelling is het grootst in de dienstensector. De automatisering neemt toe en men schakelt steeds meer over op robots. De grote onderneming verdwijnt stilaan. In Frankrijk spreekt men over *l'explosion de la grande entreprise*. De thuisarbeid komt opnieuw op. Wij moeten rekening houden met deze nieuwe gegevens en positief staan tegenover nieuwe technologieën. Wij moeten ze bevorderen, maar terzelfder tijd moeten zij ook sociaal worden begeleid.

Een tweede element dat een rol speelt in het eigentijds karakter, is het sociale. Wij worden geconfronteerd met een nieuwe werknemer die meer geschoold en creatiever is. Hij is wellicht minder geïnteresseerd in solidariteit dan voorheen en heeft meer oog voor zijn persoonlijke carrière. Daarnaast hebben wij ook heel wat structureel werklozen die blijkbaar niet meer kunnen worden geïntegreerd bij gebrek aan aangepaste kennis of eenvoudigheid omdat er niet voldoende werk is.

Er zijn meer zelfstandigen dan voorheen en wellicht zijn er heel wat veeleer « valse zelfstandigen », vroegere werknemers die nu een of ander statuut van zelfstandige hebben aangenomen omdat ze daartoe verplicht werden. Uiteraard moeten wij om sociale redenen ook rekening houden met het demografisch gegeven dat onze bevolking ouder wordt en in betere gezondheid verkeert. Wij zitten met tegenstrijdige verschijnselen, namelijk dat mensen de dag van vandaag op vijftig jaar worden gepensioneerd daar waar zij vaak tot zeventig jaar en hogere leeftijd de maatschappij nog een vruchtbare en creatieve bijdrage zouden kunnen leveren. Binnenkort zullen wij trouwens ook de senioren van de werknemers nodig hebben om de nodige diensten aan de maatschappij te verstrekken. De internationale competitie werkt nu meer dan ooit in en heeft een weerslag zowel op het economische, als op het sociale vlak.

Onze ondernemingen moeten concurrentieel zijn. Wij moeten, als land en als Vlaamse regio, investeringsvriendelijk zijn. Er is, ter vrijwaring van de concurrentiekracht, nood aan een flexibele opstelling van de ondernemingen, die echter niet eenzijdig mag worden bepaald.

Het beleid moet eigentijds, maar ook humaan en rechtvaardig zijn. Wij wensen geen gespleten maatschappij. Wij wensen een gemeenschap waar maximaal gelijke kansen worden gegeven. Wij wensen geen discriminatie tussen ouderen en jongeren, evenmin ten aanzien van vrouwen of vreemdelingen en ook geen ongerechtvaardigde verschillende behandeling van werklieken en bedienden. Ik kom op dat punt nog terug. Wij wensen een rechtvaardige maatschappij waarin de inspanningen echt worden beloond en niet fiscaal afgestraft.

Niet ten onrechte hebben wij in de regeringsverklaring laten inschrijven dat België een land moet zijn waar het goed is om te ondernemen en om te werken, zonder uiteraard de kansarmen te vergeten. Rechtvaardig betekent eveneens dat men als persoon betrokken wordt bij de besluitvorming, ook in de onderneming. Deze inspraak is op het ogenblik nog onvoldoende in onze ondernemingen.

Er moet betrokkenheid zijn langsheen de autonomie van de sociale partners. Wat sociale partners zelf regelen, regelen zij het beste. Er is wel een probleem van representativiteit van vakorganisaties, maar daar kom ik later op terug.

Het beleid moet eigentijds zijn, humaan maar ook efficiënt en functioneel, zonder overbodige administratie dus. Het moet mogelijk zijn dat een werknemer in ons land wordt aangeworven zonder dat 244 formulieren moeten worden ingevuld. Een administratieve vereenvoudiging is mogelijk en aangewezen.

Het beleid moet efficiënt en functioneel zijn door het ontwerpen van rechtsregelen die conflicten voorkomen, die niet conflictcreërend zijn. Ik denk aan de regeling voor de opzeggingstermijnen voor bedienden boven de schijf van 700 000 à 800 000. Bij ontslag is er gegarandeerd een meningsverschil of zelfs een conflict, omdat de regeling dermate is uitgebouwd dat niemand — werknemer noch werkgever — vooraf weet welke de opzeggingstermijn is van die werknemer.

Dit rechtssysteem is pervers en niet functioneel. Ook hier moeten wij verbeteringen aanbrengen.

Het humane, rechtvaardige, efficiënte en eigentijdse beleid wordt uiteraard — en wij hadden de gelegenheid om hierop te wijzen in de commissie — gevoerd op verschillende vlakken: het gewestelijke en eventueel het gemeenschappelijke vlak, het nationale, op het ruimer regionaal vlak zoals Benelux, Europa en de Europese Gemeenschappen, de Raad van Europa en de OESO. Het andere vlak is het mondiale, het internationale, vooral de werkzaamheden van hoofdzakelijk de IAO — Internationale Arbeidsorganisatie.

Het is duidelijk dat die vlakken op elkaar inspelen, elkaar bevruchten en dat ter zake coördinerend dient te worden opgetreden.

Wij stellen tegelijkertijd decentraliserende en centraliserende bewegingen vast. Niet alleen wat het overheidsoptreden inzake arbeid en tewerkstelling betreft, is er een decentraliserende beweging naar de Gewesten en de Gemeenschappen en een overdracht van bevoegdheden. Terzelfder tijd wint Europa meer en meer aan belang. Indien wij voorzitter Delors mogen geloven, zal over tien jaar 80 pct. van het economische, het fiscale en het sociale recht Europees zijn.

Die decentralisering en centralisering vinden wij niet alleen terug in het overheidsoptreden, maar ook in de arbeidsverhoudingen zelf. Wij stellen naar de ondernemingen toe meer en meer een decentralisering vast.

Het is duidelijk dat problemen in verband met de arbeidsduur niet meer nationaal, niet meer op het vlak van de sectoren kunnen worden geregeld omwille van de zeer grote diversiteit van produkten en diensten die worden aangeboden. Men moet komen tot ruime kaderregelingen waarbinnen elke onderneming een gepaste oplossing voor zijn problemen kan vinden. Wij zien ook een decentralisering naar de ondernemingen toe op het stuk van de beloning. Mag ik hierbij het voorbeeld aanhalen van Fiat in Italië, waar de lonen voor een deel worden gekoppeld aan de resultaten van de onderneming? Deze beweging treft men in meerdere Europese landen aan. Decentralisatie maar ook meer centralisatie, Europees, meer multinationalaal. De multinationale dimensie is er nodig, maar er bestaat echter een gevaar dat het vaak om unilaterale maatregelen gaat die eenzijdig door het management worden genomen, zonder enige vorm van inspraak.

Ik zou graag bepaalde niveaus overlopen en hierbij enkele klemtonen leggen. Op wereldvlak is er hoofdzakelijk de werkzaamheid van de IAO — Internationale Arbeidsorganisatie. Het is evident dat wij de enorme bevrijdende rol die de Internationale Arbeidsorganisatie speelt van harte steunen. Het is niet zonder reden dat naar aanleiding van haar vijftigjarig bestaan in 1969 de Internationale Arbeidsorganisatie de Nobelprijs voor de Vrede in ontvangst mocht nemen. De Internationale Arbeidsorganisatie speelt een zeer belangrijke rol door de verdragen die binnen die organisatie worden gesloten waarmee wereldwijd minimale voorwaarden van bescherming worden vastgelegd en waarbij men, naar de woorden van Baden Powell, op stap gaat met de traagsten.

Het gaat in deze verdragen om eerbied voor de mens, om eerbied voor de werknemer om de strijd tegen apartheid en om minimale voorwaarden van sociale bescherming. Volgend jaar

ter gelegenheid van de nieuwe algemene conferentie, die in de maand juli te Genève zal worden gehouden, staat ook daar het thema van de flexibiliteit op de agenda. Heel wat verdragen, onder meer in verband met arbeidsduur, nachtarbeid enzovoort waarover vaak vijftig jaar geleden werd genegocieerd, staan op de helling, omdat zij door bepaalde landen werden opgezegd en door nog meer landen niet werden geratificeerd. België kan een bijdrage leveren tot het zoeken naar het evenwicht tussen wat economisch mogelijk is, technologisch aangewezen, maar tegelijkertijd sociaal verantwoord. Ik weet uit ervaring dat de Belgische experimenten inzake arbeidsduur wereldwijde aandacht genieten en vaak als voorbeeld worden geciteerd.

Binnen de Internationale Arbeidsorganisatie is zeer veel aandacht voor de syndicale vrijheid. Syndicale vrijheid is een fundamenteel element in onze pluralistische democratieën, waarin niet één partij, een minderheid, het voor het zeggen heeft, maar waarin *plures*, meerderen, bij het beleid worden betrokken en waarin de sociale partners sociale autonomie genieten. Wij keuren vanzelfsprekend allen het optreden van de Poolse regering tegenover de vrije vakbond Solidarność af. Er zijn echter nog andere landen die de syndicale vrijheid niet eerbiedigen. Ook ons land is ter zake niet in orde. België werd reeds meermaals en terecht op de vingers getikt, omdat wij de syndicale vrijheid, zoals opgenomen in het verdrag nummer 87 en doorgetrokken in het verdrag nummer 98, niet eerbiedigen. U weet dat ik doel op het te grote belang dat in ons land aan de notie «representatieve organisatie» wordt gehecht. België weigert blijkbaar tot nu toe de aanbevelingen van de commissie van experts ter zake na te leven. Nochtans zijn die aanbevelingen — en tegelijkertijd de morele veroordeling — zeer duidelijk.

De Internationale Arbeidsorganisatie heeft kritiek op de representativiteit van de vakorganisaties, omdat ter zake geen duidelijke criteria gelden. De Internationale Arbeidsorganisatie zegt terecht dat de criteria om te bepalen welke organisaties representatief zijn, klaar en duidelijk, op vooraf en verantwoord moeten vaststaan. Welnu, dat is niet het geval. Representativiteit volgt bij ons uit de aanwezigheid in de Nationale Arbeidsraad. Welke vakorganisaties in de Nationale Arbeidsraad zitting mogen hebben, daarvoor bestaat geen enkel criterium. De minister neemt daarover souverain een politieke beslissing, overeenkomstig de wet van 1952 op de NAR. Daarin zijn echter niet de objectieve criteria opgenomen die de Internationale Arbeidsorganisatie vraagt. Ik heb dit ook geschreven in een artikel in *De Standaard*, gepubliceerd in *tempore non suspecto*, dat wil zeggen vóór 13 december van vorig jaar, toen de veroordeling van de Internationale Arbeidsorganisatie in Genève nog eens duidelijk werd geuit.

In ons land zijn er bij de NMBS ook problemen met de aanbevelingen inzake syndicale vrijheid. De vakorganisaties worden er niet als representatief erkend; zij hebben er niettemin duizenden leden, maar slagen er niet in een individueel geschil te bespreken met de directie. Het is toch erg dat een land met een sociaal verleden als België in de internationale gemeenschap op dat stuk aan de kaak wordt gesteld. Ik zou de regering dankbaar zijn indien zij van deze zaak werk zou maken.

De Internationale Arbeidsorganisatie heeft ook een belangrijke verklaring uitgegeven in verband met de multinationale ondernemingen. De multinationale ondernemingen staan thans niet zozeer meer in het daglicht. Zij waren blijkbaar een probleem van de jaren zeventig en vertoeven nu in de deernsterzone. Zij zijn nochtans belangrijker dan ooit. De economische concentraties worden voortgezet. In het kader van de vrije markteconomie, die wij steunen, is dit eventueel een goede zaak. Ook daar echter is sociale begeleiding nodig. De verklaring van de IAO ter zake moet dus meer dan ooit worden ondersteund.

De Internationale Arbeidsorganisatie speelt eveneens een belangrijke rol in het verlenen van technische hulp aan ontwikkelingslanden. Ook op dat punt moeten wij onze steun blijven verlenen.

In de commissie heeft u gezegd, mijnheer de minister, dat u de commissie en het Parlement graag bij de werking van een en ander zou betrekken. Het beleid ter zake gaat inderdaad allen aan. Indien wij vooraf goed zouden worden geïnformeerd, zou-

den wij adviezen kunnen geven over de verdragen die in Genève moeten worden gesloten en over de beoordelingen inzake het naleven van de conventies en de richtlijnen.

In welke mate zullen de Gemeenschappen en de Gewesten worden betrokken bij de werking van de Internationale Arbeidsorganisatie en andere organisaties op die domeinen waarvoor zij in ons land bevoegd zijn? Het gaat hier om de soevereiniteit van de deelstaten, een punt waaraan wij zeer veel belang hechten. Hoe zal op die domeinen, zoals de beroepsopleiding, de samenwerking tussen de nationale regering en de Executieven van de deelstaten geschieden en hoe zal er over de vertegenwoordiging worden beslist?

België heeft traditioneel een grote rol gespeeld in de Internationale Arbeidsorganisatie. Gedurende vele jaren is ons land lid geweest van de raad van bestuur van die organisatie. De steun aan deze organisatie moet onverminderd worden voortgezet.

Op regionaal vlak zijn er Benelux, de Europese Gemeenschap, de Raad van Europa en de OESO. Ik zal mijn beschouwingen hier beperken tot enkele van deze organisaties.

De OESO heeft een gedragscode opgesteld voor multinationale ondernemingen. Mijnheer de minister, ik heb mij geoorloofd u van de week een brief te sturen betreffende de moeilijkheden bij Philips, teneinde uw aandacht te vestigen op deze gedragscode en op wat daarin staat in verband met de regeling betreffende de multinationale investeringen, en desinvesteringen. Ik verheug mij erover dat aan die brief gevolg is gegeven. De minister van Economische Zaken heeft de betrokkenen in vergadering bijeengeroepen om de vragen te stellen die ik mocht suggereren.

Deze gedragscode voor multinationale ondernemingen is zeer belangrijk. Het is een van de weinige instrumenten die wij hebben om een en ander sociaal te begeleiden, hoewel sommige landen, zoals de Verenigde Staten en Groot-Brittannië, dit OESO-instrument ondermijnen. België, dat ter zake steeds een vooraanstaande rol heeft gespeeld, moet er derhalve voor waken dat die code wordt nageleefd.

Wat de Raad van Europa betreft dring ik er nog eens op aan werk te maken van het goedkeuren van het Europees sociaal handvest. Dat werd in 1961 in de Raad van Europa aangenomen. Het is nu, op voorstel van mijn partij, opgenomen in de regeringsverklaring. Wij hebben ter zake een wetsvoorstel ingediend. Het is nu of nooit.

Op een ogenblik dat België in de Europese Gemeenschap sinds jaren, terecht, de voorstander is van het zogenaamde SOCLE, de minimale sociale rechten die op Europees vlak moeten worden aangenomen, komen wij totaal ongeloofwaardig over wanneer wij niet terzelfder tijd, zoals de meerderheid van de landen van de Raad van Europa, het Europees sociaal handvest hebben goedgekeurd. Ik hoop, mijnheer de minister, dat u mede in naam van de regering, zult verklaren dat dit een van uw prioriteiten is.

Er is het Europa van 1993. Europa, onze hoop maar terzelfder tijd ook onze grote vrees. Velen onder ons leven in wat ik een euroforie noem. Europa, met zijn grote markt komt er. Europa komt er niet zozeer omdat de politici het hebben gewenst maar omdat Japan en de Verenigde Staten en de internationale economie ons daartoe hebben gedwongen. Het is veel meer de druk van buitenaf die verantwoordelijk is voor de Europese ruimte dan onze eigen beslissingen. Wij zijn traditioneel voorstander van een groter en ruimer Europa. Europa komt er want het moet, hoewel er veel keer «maar» mee is gemoeid. Het voor honderd procent spelen van de brutale, niets ontziende marktfactoren, de overmijdelijke schaalvergroting en rationalisering zullen nog voor veel sociale ellende zorgen.

Ik mocht een vergadering bijwonen in Parijs waar de Europese rapporteur over de Europese markt van 1992, de Italiaan Cecini zijn verslag nogmaals toelichtte. Hij wees erop dat Europa op termijn inderdaad meer dan 5 miljoen nieuwe jobs zal creëren, maar, dat er eerst, ingevolge de nodige structuraanpassingen, enkele miljoenen jobs zullen verdwijnen.

Dit geeft mij de gelegenheid om even stil te staan bij de zaak van Philips Leuven. Philips Leuven zou een begin kunnen zijn van een grote rationaliseringstrend. Het is evident dat het Europa van morgen sociaal moet worden begeleid. De noodzakelijke marktaanpassingen van de ondernemingen moeten worden getemporiseerd waar het sociaal aangewezen is en waar het economisch mogelijk is. Men moet nieuwe activiteiten ontwikkelen, aan omscholing doen, *out-placement* veralgemenen, niet alleen voor kaders, en carrièrewisseling bevorderen. Wij allen zijn getroffen door de zeer zware slag die aan de werkgelegenheid in Leuven wordt toegebracht. Ieder van ons is zeer bekommerd om de werkgelegenheid. Alle inspanningen die mogelijk zijn dienen te worden geleverd opdat de werkgelegenheid zou worden bewaard. Wij begrijpen de harde standpunten. Wij begrijpen ook dat er hard wordt onderhandeld om de jobs te behouden.

Het is echter klaar en duidelijk dat de zaak-Philips niet vergelijkbaar is met de zaak-Michelin. Daar gaat het om een vorm van sociaal kannibalisme die terecht unaniem door het Parlement is veroordeeld. Op een vrijdagmorgen in de maand juli werden de werknemers van Michelin totaal onvoorbereid definitief naar huis gestuurd, en dit ondanks een collectieve arbeidsovereenkomst die vastheid van betrekking tot het einde van het jaar garandeerde. De zaak-Philips is ook niet te vergelijken met de *Badger case* — u wellicht niet onbekend. In 1977, het jaar nadat de OESO-gedragscode voor multinationale ondernemingen werd afgekondigd, liet Badger zijn Antwerps filiaal failliet gaan zonder dat er voldoende geld was voor de opzeggingsvergoedingen. De zaak-Philips is zeker ook geen zaak zoals de zaak-Memorex, waar een Amerikaanse multinational zijn filiaal in Wallonië op een weekend leeghaalde en de stocks naar Nederland bracht.

Volgens mij wil Philips in België de regels van het spel spelen. Dit zijn niet alleen de regels vervat in de Belgische wetgeving en in de collectieve arbeidsovereenkomsten van de Nationale Arbeidsraad maar ook de OESO-gedragscode en de regels van de Internationale Arbeidsorganisatie. Die regels zijn gekend: informatie vooraf, overleg over de sociale gevolgen, eventueel uitsstel van afdanking, eventueel *out-placement*, eventueel overplaatsing naar andere afdelingen van de onderneming, eventueel beroepsopleiding, eventueel speciale vormen van bruggensioen, en eventueel vervangende werkgelegenheid. Ik heb de indruk dat Philips pogingen doet om de regels na te leven en zich fatsoenlijk wil gedragen.

Philips wordt geconfronteerd met moeilijkheden. Een aanpassing is noodzakelijk en die moet sociaal worden begeleid. Of de beslissingen economisch aangewezen zijn zal uit de discussie in het contractpunt moeten blijken. Ik heb daar onder meer de vraag gesteld welke de redenen van de ontslagen zijn, op welk niveau de beslissingen zijn genomen en welke opvangsmaatregelen zijn genomen.

Bij deze gelegenheid wil ik toch ook pleiten voor een evenwicht tussen het economische en het sociale. Door onze houding ten opzichte van de noodzakelijke economische herstructurering mogen wij buitenlandse ondernemingen niet ontmoedigen om in ons land te investeren. Ondernemingen zijn als mensen. Zij worden geboren. Zij groeien. Zij worden ziek. Zij worden eventueel geopereerd. Een lichaamsdeel wordt soms afgezet. Soms sterven ze.

Voor onze werknemers is de beste vastheid van betrekking en een goed functionerende arbeidsmarkt.

Vanzelfsprekend is het gevaar voor sociale dumping in Europa niet denkbeeldig. Zo is het niet uitgesloten dat minder geschoolde jobs naar lage-loonlanden gaan en naar landen met een langere arbeidsduur.

Bij een conflict als dit moeten wij ons afvragen naar welk sociaal Europa we gaan. Zal het sociaal niveau in Europa stijgen of dalen? Onlangs heeft de regering, dus ook de meerderheid beslist de sociale zekerheid nationaal te houden. U kent het standpunt van onze partij dienaangaande.

Evolueert men ook hier naar Europese solidariteit?

De statuten van de werknemers in de Europese Gemeenschap kunnen moeilijk, ook niet op termijn, identiek worden. Ze moeten wel gelijkwaardig worden. Ook dat is een element van het eigentijdse bij het uitwerken van het beleid. Ik hoop dat het wel zal gebeuren, maar ik vrees, dat er geen politiek, geen sociaal tegengewicht zal zijn tegenover de economische macht in Europa.

Op Europees vlak vormen de vakbonden geen tegengewicht. Men werkt sedert dertig jaar aan de totstandkoming van Europese collectieve arbeidsovereenkomsten. Er zijn er geen en de kans dat er op korte termijn zullen worden gesloten is nihil.

De eenheidsakte, artikel 100 van het verdrag, tweede lid, bepaalt dat op Europees vlak de Raad van ministers unaniem moet beslissen over de rechten en belangen van de werknemers. Dat betekent dat de meerderheidsregel, de democratische beslissing, in het wetgevend orgaan, de Raad van ministers, niet geldt voor het sociale. Er zal altijd wel één minister in de Raad van Europa zijn veto uitspreken. Er is met andere woorden niet alleen geen sociaal tegengewicht, maar ook geen politiek tegengewicht, wat noodzakelijk zou zijn tegenover de concentratie van de economische machten. Artikel 118 B van het Verdrag handelt over collectieve onderhandelingen, maar ik herhaal dat de kans op resultaten nagenoeg onbestaand is.

In de regeringsverklaring hebben wij nochtans duidelijk stelling genomen voor een Europees sociale ruimte. Wij steunen uiteraard de zeer verdienstelijke pogingen van voorzitter Delors om die Europese sociale ruimte te creëren, alsook de bepalingen in de regeringsverklaring om een Europese gedragscode voor de multinationals mogelijk te maken, alsmede het vastleggen van de minimale rechten van de werknemers. Artikel 118 A handelt over de veiligheid en gezondheid van de werknemers in de werkplaatsen. Daarover mag wel met een meerderheid worden beslist, en wij weten zeker dat de minister de aldus geboden mogelijkheden zal aangrijpen. Het nationaal beleid moet zeker eigentijds, humaan en efficiënt zijn. Mij richtend tot een jonge minister, wijs ik erop dat er in België voor de jeugd nog heel wat werk te verrichten is.

De vorige spreker had het over huisarbeid. Wat zijn de cijfers voor België? Een maand geleden las ik in de *Financial Times* dat er in het Verenigd Koninkrijk nu reeds één miljoen thuiswerkers zijn en dat men er vier miljoen verwacht in 1995. Er bestaat bij ons geen statuut voor het huispersoneel. Het juridisch statuut is verdwenen, want men dacht dat ook het fenomeen aan het verdwijnen was. Wat zal men doen?

Dezelfde spreker handelde ook over uitzendarbeid. Wanneer de wetgeving correct wordt toegepast is uitzendarbeid niet goedkoper. De uitzendkantoren zijn verplicht hun personeel ten minste dezelfde lonen te betalen als de lonen van de te vervangen vaste werknemers. Het aandeel van de uitzendwerkkrachten is in België het laagste van Europa. Het gaat ongeveer om 0,6 pct. van de tewerkstelling, daar waar men in Frankrijk aan 2 pct. komt. Ook in Nederland liggen de cijfers hoger. Er is zeker reden om dit probleem verder te bekijken.

Men moet streven naar een nieuw evenwicht tussen het economische en het sociale. Het sociale moet zeker worden beschermd maar economisch moet men voldoende ruimte laten om alle tewerkstellingskansen te benutten.

Het onderscheid tussen werkman en bediende is een oud zeer. Sedert meer dan twintig jaar ijveren wij voor de afschaffing van dit onderscheid. Het criterium kan in de praktijk niet meer worden toegepast. Een beroepssportman wordt beschouwd als een bediende. Hij levert intellectuele arbeid. Een wielrenner daarentegen is voor de sociale zekerheid een werkman, een handarbeider hoewel hij met de voeten fietst. Een bode is een bediende. Een geschoold technicus die aan ingewikkelde technologische apparatuur werkt, is een werkman. Een typiste is een bediende, een letterzetter een werkman, enzoverder. Naarmate aan de band meer machines en elektronische apparatuur worden gebruikt, wordt het onderscheid steeds minder houdbaar. Het onderscheid is discriminerend op het stuk van de vastheid van betrekking en het is een schande dat het nog steeds bestaat. Een werkman met dertig jaar anciënniteit krijgt een

opzeggingstermijn van 56 dagen, waar voor een bediende met dertig jaar anciënniteit de opzeggingstermijn drie jaar of meer bedraagt. Dit is strijdig met het principe van de gelijke behandeling van de mens. Het criterium kan dit onderscheid geenszins verantwoorden.

De regeling inzake opzeggingstermijnen voor bedienden is inderdaad onzinnig omdat het conflictbevorderend is en tevens omdat het voor de werkgever enorme kosten veroorzaakt. Voor een werknemer-bediende die bruto 40 000 frank per maand verdient — ongeveer het loon van een politieagent — moet bij ontslag de werkgever enorme bedragen betalen ingevolge ons fiscaal recht en sociaal zekerheidsrecht. De werknemer ontvangt daarvan slecht 45 pct., terwijl 55 pct. naar de Staat gaat. Dit is onrechtvaardig en investeringsonvriendelijk. Voor de hogere lonen bedraagt dit zelfs 70 tot 75 pct. Dit gaat niet op.

Het kaderpersoneel vraagt een eigen contract. Het kaderpersoneel neemt enigszins afstand van de rest van het personeel en dat is zijn recht. De kaderleden vragen waarborgen inzake de informatie over hun statuut. Waar voor de overige werknemers een en ander wordt vastgelegd in collectieve arbeidsovereenkomsten, wordt dit voor het kaderpersoneel individueel vastgelegd en meestal eenzijdig door de werkgever. Het kaderpersoneel vraagt dat die individuele arbeidsvoorwaarden op papier zouden worden gezet. Ik meen dat wij op die eis kunnen ingaan. Zij vragen ook een regeling en waarborgen inzake hun vorming.

Het probleem van de vertegenwoordiging wordt gedeeltelijk geregeld in de ondernemingsraad. De wet van 1948 werd gewijzigd in die zin dat ook voor het kaderpersoneel een representatieve organisatie wordt erkend. Volgens de rechtspraak van de internationale arbeidsorganisatie moeten representatieve organisaties kunnen deelnemen aan collectief overleg en collectieve arbeidsovereenkomsten kunnen sluiten. Zij moeten kunnen deel uitmaken van paritaire comités en van de nationale arbeidsraad. Het argument dat dit onmogelijk is omdat de vakbond van het kaderpersoneel een categorale bond zou zijn, gaat niet op. Langs patronale kant heeft men de Boerenbond en het NCMV, beide categorale bonden. Het kaderpersoneel hoort daar dus wel degelijk thuis.

Het probleem van de sociale rechten in de Grondwet geniet in het bijzonder uw aandacht, mijnheer de minister. Nadat sinds de jaren vijftig ettelijke pogingen in die zin werden ondernomen, bestaat nu de mogelijkheid via een artikel 24bis sociale rechten in de Grondwet in te schrijven. Wij moeten die kans grijpen.

De meeste van die sociale grondrechten zijn juridisch niet afdwingbaar. Toch zijn ze enerzijds de uiting van een politieke wil en anderzijds wordt een en ander als het in de Grondwet is opgenomen een deel van de staatsburgerlijke opvoeding van de jeugd. Deze doeleinden van recht op werk, recht op gelijke behandeling, op informatie, op privacy, zelfs recht op staking, worden als sociale, verantwoorde doeleinden aan de jeugd meegegeven.

Wij kennen het probleem van de arbeidsduur. In het algemeen wordt de vermindering van de individuele arbeidstijd, een eis van de werknemers, gekoppeld aan de flexibiliteit, de eis van de patroons. Daaruit komen goede akkoorden tot stand. Ik merk terloops op dat in Japan de arbeidsduur verlengd wordt. Men presteert er gemiddeld 400 uren per jaar meer dan bij ons. In totaal presteert een werknemer in de industrie bij ons jaarlijks 1730 uren; in Japan werkt men 25 pct. meer.

Waarschijnlijk heeft u ook gelezen dat Zwitserland bij wijze van referendum goedgekeurd heeft voor het behoud van de 44-urige werkweek.

De crisis wordt niet altijd opgelost door minder te presteren, soms door iets meer te presteren. Ook in dit debat moeten we waken voor een juist economisch en sociaal evenwicht. Ik verwijs naar de collectieve arbeidsovereenkomst die gesloten werd bij General Motors Antwerpen. Men heeft er drieduizend banen kunnen redden door het invoeren van een ploegensysteem. Na referendum en voorafgaande onderhandelingen met de vakbonden, werken de werknemers er tien uur per dag gedurende elf dagen op éenentwintig. Daarbij hebben ze een wekelijkse arbeidsduur van 36 uren en 40 minuten, maar de

machines draaien dagelijks 18 uren en 35 minuten, waardoor General Motors Antwerpen de meest produktieve unit van de hele General Motors-groep is geworden en in aanmerking is gekomen voor zeer substantiële investeringen van de hoofdzetel.

Inzake arbeidsduur mag men zich niet ideologisch opstellen; men moet zoeken naar een passend evenwicht tussen het economische en het sociale.

Dezelfde aanpak moet gelden voor nachtarbeid en ploegenarbeid, ongetwijfeld op sociaal vlak. De werknemers van vandaag presteren niet meer de 60 uur per week die mijn vader als elfjarige jongen moest doen. Het gaat nu om 35, 36 of 37 uur per week.

Zoals ik stelde, moet het gaan om genegocieerde aangelegenheden, dus niet om unilateralisme van de werkgever, maar evenmin om veto's van de werknemers. De tewerkstelling en de competitiviteit zijn te belangrijk.

Het einde van de arbeidsovereenkomst moet gelijk zijn voor man en vrouw. U kent de *Marshall-case*. Het Europese Hof te Luxemburg heeft terecht geoordeeld dat de datum waarop de arbeidsovereenkomst een einde neemt een arbeidsvoorwaarde is en dus met andere woorden valt onder de toepassing van de richtlijn in verband met de gelijke behandeling inzake loon- en arbeidsvoorwaarden van man en vrouw.

Er moet dus een beslissing zijn, niet alleen wat het pensioen betreft. Ook voor het arbeidsrecht moet er eenzelfde regeling zijn. Het maken van een verschil tussen 60 en 65 jaar naargelang het gaat om een vrouw of een man, is onwettig.

Er mag geen discriminatie zijn van de ouderen, ook niet in verband met het einde van een arbeidsovereenkomst. De ouderen worden nu het meest gediscrimineerd. Is men 50 jaar dan is men grotendeels afgeschreven en voor niets goed meer. We moeten die trend ombuigen en het voorbeeld van de Verenigde Staten volgen. De ouderdom als reden voor afdanking is er verboden verklaard. Mensen kunnen er tot 65 of 70 jaar, of zelfs langer, een job doen indien zij het fysiek en intellectueel aankunnen. Wij vragen uiteraard niet dat professionele voetballers van 70 jaar op het veld aantreden, maar een algemene lijn voor alle jobs is niet aanvaardbaar.

Inzake de gelijke behandeling van man en vrouw zijn de onderhandelingen over het principe goed gevorderd, maar de wil om het principe in de praktijk toe te passen ontbreekt in zeer grote mate.

De stempelcontrole ligt iedereen na aan het hart. Wij hebben ze in de commissie besproken en waren het er allen over eens dat de stempelcontrole menselijk vernederend is en dat ze tot niets dient. De bedoeling van de stempelcontrole is het bestrijden van de zwarte markt en de zwarte arbeid. Welnu, koppelbazen gaan naar de stempellokalen om er werknemers te recruter. Het systeem is duur en niet lonend.

Mijnheer de minister, ik ken uw standpunt. Het is een kwestie van termijn en van signalen. Men moet volgens ons de dure controle positief aanwenden voor begeleiding, heroriëntering en opleiding. Hoewel dit een gewestelijke materie is, wens ik ze hier toch even aan te halen.

Een volgende onderwerp in mijn « Belgisch arbeidsrechtelijke » benadering is het statuut van de sportbeoefenaar, wat ons na aan het hart ligt. Sinds 1978 is een wet van toepassing die niet slecht is maar die in de praktijk niet wordt nageleefd. We weten dat u hierom bekommerd bent en dat u goede voorstellen ter zake zal steunen.

Mijn voorganger heeft ook gesproken over de overdracht van de bevoegdheden aan de Gewesten. Wij hebben vanzelfsprekend ook belangstelling voor de tewerkstellingsprogramma's en de opleiding. Wij hopen dat u in dat verband het voorbeeld van uw voorganger niet zult volgen en wij rekenen erop dat u de overdracht van de bevoegdheden niet zult afremmen, maar positief zult steunen.

Het was de bedoeling van de wetgever, bij de goedkeuring van de wet van 8 augustus 1988 om klare en duidelijke bevoegdheidspakketten over te dragen ten einde met de ervaringen van

de wet van 1980 conflicten te vermijden. Spijtig genoeg heeft men de sociale zekerheid uit het pakket weggelaten. Dit zal op termijn een onhoudbare situatie worden. Het is trouwens niet alleen de Volksunie die van oordeel is dat ook daar een federaliserende beweging moet komen. Ook het Vlaams Economisch Verbond, geachte auteurs zoals de heer Platel en de Bond voor Grote en Jonge Gezinnen hebben zich in die zin uitgesproken. Het is nu reeds duidelijk dat er moeilijkheden gaan rijzen in verband met de gesplitste bevoegdheden omdat er overlappenden zijn. Ik denk hierbij aan het werkgelegenheidsbeleid, waar men enerzijds de administratie heeft die bevoegd is over de werklozen en werkloosheidsuitkering en anderzijds de geregionaliseerde diensten die een bijdrage zullen moeten leveren op het stuk van de beroepsopleiding.

In de hoop dat wij met ons standpunt op termijn, waarschijnlijk over tien jaar — men volgt onze standpunten gewoonlijk met 10 jaar vertraging —, gelijk krijgen, durven wij vragen dat men in afwachting van die hervorming er zou voor waken dat de werkloosheidsreglementering op dezelfde wijze in alle landsgedeelten wordt toegepast.

Wij zijn ervan overtuigd dat de federale dynamiek die noodzakelijkerwijze ontstaat bij deze belangrijke staatshervorming ons ook op dit stuk verder zal brengen. De federalisering van de arbeidsverhoudingen, mijnheer de minister, is immers niet te stuiten. Ik verwijs als voorbeeld naar Fabrimetal. Fabrimetal heeft afgezien van nationale onderhandelingen op het vlak van de lonen. De onderhandelingen gebeuren nu op gewestelijk vlak omwille van het feit, zo zeggen de onderhandelaars, dat er blijkbaar meer economische ruimte aanwezig is in Vlaanderen om een goed loonakkoord te bereiken.

Ik verwijs naar het onderwijs, dat gefederaliseerd is, maar waarvan men de overlegstructuren nationaal heeft gelaten, hoewel wij op de nadelen daarvan de aandacht hebben gevestigd. Het financieel en administratief statuut is eveneens gefederaliseerd en wij hebben duidelijk nood aan eigen paritaire comités, eigen overlegstructuren. U weet dat de VESOC vraagt om een collectieve arbeidsovereenkomst voor de beroepsopleiding te sluiten. Zijzelf zijn daartoe op het ogenblik juridisch niet uitgerust. Het Vlaams Economisch Verbond wenst eveneens in het collectief overleg mee te spelen.

Ons statuut en het beleid inzake arbeid moeten eigentijds, humaan en efficiënt zijn. Dank zij de voorgestelde begroting en de toelichting van de commissie herkennen wij ons voldoende in het programma om het te steunen. Het is echter evident dat er nog meer maatregelen nodig zijn om één en ander op mondiaal, Europees en vanzelfsprekend op gewest- en gemeenschapsvlak waar te maken. Mijnheer de minister, ik ben ervan overtuigd dat wij dit samen aankunnen. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Wij zetten deze bespreking vanmiddag te 14 uur 15 voort.

Nous poursuivrons cette discussion cet après-midi à 14 heures 15.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

(*De vergadering wordt gesloten te 12 h 50 m.*)

(*La séance est levée à 12 h 50 m.*)